

НЕ ПРОСТО ДЪРВОДЕЛЕЦ

ДЖОШ МАКДАУЪЛ

Защо, когато говориш за Бога, това не смущава никого, но стига само да споменеш Исус, и хората нерядко предпочитат да прекратят разговора? Защо векове наред хората са разединени по въпроса: "Кой е Исус?"

(c) 1977 by Josh McDowell
All rights reserved
Originally published in English as:
MORE THAN A CARPENTER by Josh McDowell

Второ българско издание
(c) 1997 г., Издателство Нов Човек
София 1303, ул. Антим I, 28
ISBN 954-407-084-2
Превод от английски: Мария Димитрова
Редактор: Люба Никифорова
Художник: Калина Сертева
Отпечатана със съдействието на "Агапе България"

Предговор

Преди около две хиляди години Исус идва сред хората в малка еврейска общност. Семейството му е бедно, то е част от малцинствена група, а животът Му преминава в една от най-малките страни на света. Той живее около 33 години, от които само последните три са изцяло отдадени на служението Му сред хората.

И въпреки това в почти целия свят продължават да го помнят. Датата на нашия сутрешен вестник или годината в която е издаден университетският учебник (пр. Хр. и сл. Хр., б. пр.), потвърждават факта, че животът на Исус е бил сред най-величествените, живяни някога.

Когато попитали известния историк Х. Г. Уелс кой е човекът, оставил най-дълготрайна следа в историята, той отговорил, че ако се съди по историческите критерии за величието на личността, "при тази проверка Исус е пръв".

Историкът Кенет Скот Латурет пише: "Колкото повече векове изминават, толкова по-очевидно става, че от гледна точка на въздействието, оказано върху историята, животът на Исус е повлиял най-много на тази планета. И това въздействие явно нараства."

Ернст Ренан пък стига до заключението: "Исус е най-гениалната фигура в религията за всички времена. Неговата красота е вечна и царството Му никога няма да

престане. Във всяко отношение Исус е неповторим и нищо не може да се сравни с Него. Цялата история би била непонятна без Христос."

1

С какво Исус е толкова различен?

Наскоро говорих с група хора в Лос Анжелис. Попитах ги: "Според вас кой е Исус Христос?" Отговорът беше, че Той е бил велик религиозен водач. Съгласен съм с това. Исус Христос е бил велик религиозен водач. Но смятам, че Той е бил нещо много повече.

Векове наред хората са разединени по въпроса: "Кой е Исус?" Защо възникват толкова много конфликти около една личност? Защо Неговото име предизвиква много повече раздражение, от името на който и да е друг религиозен водач? Защо, когато говориш за Бога, това не смуцава никого, но стига само да споменеш Исус, и хората нерядко предпочитат да прекратят разговора? Или преминават в отбрана. Споменах нещо за Исус на един таксиметров шофьор в Лондон и той веднага каза: "Не обичам да говоря за религията, особено за Исус."

По какво се различава Исус от другите религиозни водачи? Защо имената на Буда, Мохамед, Конфуций не засягат така хората? Причината е, че Исус е твърдял, че е Бог, а другите не са имали такива претенции. Именно това го отличава толкова от останалите религиозни водачи.

Хората, познавали Исус, много скоро са осъзнавали, че изказванията Му за самия Него са удивителни. Ставало ясно, че според собствените Му твърдения Той е нещо повече от обикновен пророк или учител. Исус очевидно претендирал за божественост. Той представял самия Себе Си като единствения път за връзка с Бога, единствения източник на прошка за греховете и единствения начин за спасение.

За много хора това е твърде необичайно, надхвърлящо кръгозора им, за да искат да повярват на подобни думи. Но въпросът не е в това, какво ние искаме да мислим или в какво искаме да вярваме, а -- какво е твърдял Исус за самия Себе Си.

Какво казват за това новозаветните документи? Често чуваме фразата: "божествеността на Христос". Това означава, че Исус Христос е Бог.

В своето Систематично богословие А. Х. Стронг характеризира Бога като "безкрайния и съвършен Дух, Който е източник, опора и цел на всички неща"¹. Това определение за Бога е присъщо на всички теисти, включително мюсюлмани и юдеи. Според теизма Бог е личностен и вселената е замислена и създадена от Него. Бог я поддържа и я управлява в настоящето. Християнският теизъм добавя един елемент към това определение: "И Който се въплъщава в Исус от Назарет."

Исус Христос всъщност е име и титла. Името Исус произлиза от гръцката форма на името Йешуа, което означава "Йехова -- Спасител" или "Господ спасява". Титлата Христос произлиза от гръцката дума за Месия (или староеврейското *Mashiach* -- Даниил 9:26) и означава "Помазаник". Две служения -- на цар и свещеник -- се имат предвид при употребата на титлата "Христос". Тази титла утвърждава Исус като обещания в старозаветните пророчества свещеник и цар. Това потвърждение е една от сферите с решаващо значение за правилното разбиране на Исус и християнството.

Новият Завет ясно представя Христос като Бог. Имената, с които Той е наречен в новозаветните текстове са такива, че могат изцяло да се отнесат само към Бог. Например Исус е наречен Бог във фразата: "очаквайки блажената ни надежда, славното явление на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос" (Тит 2:13; ср. Йоан 1:1; Евр. 1:8; Римл. 9:5; I Йоан 5:20-21). Писанието му приписва качества, които могат да бъдат

истинни само за Бог. Исус е представен като независимо съществуващ (Йоан 1:4; 14:6); вездесъщ (Мат. 28:20; 18:20); всезнаещ (Йоан 4:16; 6:64; Мат. 17:22-27); всемогъщ (Откр. 1:8; Лука 4:39-55; 7:14-15; Мат. 8:26-27) и вечно жив (I Йоан 5:11-12,20; Йоан 1:4).

Исус получава почит и преклонение, които само Бог може да получи. При сблъсъка Си със Сатаната Исус казва: "защото е писано: "На Господа, твоя Бог, да се покланяш и само Нему да служиш." (Мат. 4:10) Но и пред Исус са се прекланяли като пред Бог (Мат. 14:33; 28:9). Понякога Той дори изисква да бъде почитан като Бог (Йоан 5:23; ср. Евр. 1:6; Откр. 5:8-14).

Повечето от последователите на Исус са ревностни юдеи, които вярват в един-единствен истински Бог. Те са крайни монотеисти, но все пак разпознават в Исус възплътения Бог.

За Павел, поради неговото сериозно обучение за равин, би било още по-малко вероятно да приписва божественост на Исус, да се прекланя пред мъж от Назарет и да Го нарича Господ. Но той прави точно това и признава Божия Агнец (Исус) за Бог, когато казва: "Внимавайте за себе си и за цялото стадо, в което Святият Дух ви е поставил епископи, да пасете църквата на Бога, която Той придоби със собствената Си кръв." (Деян. 20:28)

Когато Христос пита Петър кой според него е Той, Петър признава: "Ти си Помазаника [Христос], Син на живия Бог." (Мат. 16:16) Исус отговаря на Петър не за да поправи неговия извод, а по-скоро да потвърди верността на думите му и техния първоизточник: "Блажен си, Симоне, сине Йонов, защото плът и кръв не ти е открила това, но Отец Ми, Който е на небесата." (Мат. 16:17)

Марта, която спада към близките приятели на Исус, Му казва: "Вярвам, че Ти си Помазаника, Божият Син." (Йоан 11:27) От друга страна Натанаил, който не смята, че от Назарет може да излезе нещо добро, признава, че Исус е "Божи Син. Ти си Израилев цар." (Йоан 1:49)

Докато юдеите убиват с камъни Стефан, той призоваваше Христа, казвайки: "Господи Исусе, приеми духа ми." (Деян. 7:59) Авторът на Посланието към евреите нарича Христос Бог: А за Сина казва: "Твоят престол, о, Боже, е до вечни векове." (Евр. 1:8) Йоан Кръстител вестява идването на Исус с думите: "Святият Дух слезе върху Него в телесен образ като гълъб, и глас дойде от небето, който казваше: "Ти си Моят възлюбен Син, в Тебе е Моето благоволение." (Лука 3:22)

Разбира се, трябва да споменем и признанието на Тома, известен повече като Тома Неверни. Може би той е бил по-напреднал ученик. Тома Неверни казва: "Ако не видя на ръцете Му раните от гвоздеите и не туря ръката си в ребрата Му, няма да повярвам." Аз се присъединявам към Тома. Думите му всъщност означават: "Вижте, не всеки ден някой възкръсва от мъртвите или твърди, че е възплътен Бог. Трябва ми доказателство." Осем дни по-късно, след като Тома изказва съмненията си относно Исус пред другите ученици, "Исус дохожда, като беше заключена вратата, застана наред и рече: "Мир вам!" Тогава каза на Тома: "Дай си пръста тука и виж ръцете Ми, и дай ръката си, и тури я в ребрата ми; и не бъди невярващ, а вярващ." Тома в отговор Му рече: "Господ мой и Бог мой!" Исус му казва: "Понеже Ме видя, ти повярва. Блажени ония, които без да видят са повярвали." (Йоан 20:26-29) Исус приема признанието на Тома, че Той е Бог, и го упреква за неговото неверие, не за преклонението му.

По този повод някой критик може да подхвърли, че всички признания, които споменахме, са изречени от други хора за Христос, а не от Христос за самия Себе Си. Най-често срещаното и наивно обвинение е, че съвременниците на Христос не са Го разбирали, точно както и ние днес не Го разбираме. С други думи, Исус в действителност не е твърдял, че е Бог.

Но аз мисля, че Той е претендирал за това и смятам, че божествеността на Христос е непосредствено заявена на новозаветните страници. Тук се срещат твърде много подобни пасажи и тяхното значение е недвусмислено. Един бизнесмен, който проучвал внимателно Писанието, за да установи дали Христос е твърдял за Себе Си, че е Бог, заключил: "Ако някой прочете Новия Завет и не стигне до извода, че Исус заявява Своята божественост, той би бил толкова сляп, колкото човека, който излиза навън в ясен ден и казва, че не може да види слънцето."

В Евангелието от Йоан е представен сблъсъкът между Исус и неколцина юдеи. Повод за него е фактът, че Исус изцелява един куц човек в събота и му казва да вдигне постелката си и да върви. "И затова юдеите гонеха Исуса, защото вършеше тези неща в събота. А Исус им отговори: "Отец Ми работи досега и Аз работя." Затова юдеите искаха още повече да Го убият; защото не само нарушаваше съботата, но и правеше Бога Свой Отец, и така правеше Себе Си равен на Бога." (Йоан 5:16-18)

Вие бихте могли да възразите: "Виж, Джош, и аз мога да кажа: "Баща ми работи досега и аз работя." И какво следва? Това не доказва нищо." Когато изучаваме някакъв документ, трябва да имаме предвид езика, културата и най-вече човека или хората, за които той се отнася. В този случай културата е юдейската, а хората са юдейските религиозни водачи. Нека да видим как юдеите са разбирали думите на Исус преди 2000 години в контекста на тяхната собствена култура. "Затова юдеите искаха още повече да Го убият: защото не само нарушаваше съботата, но и правеше Бога Свой Отец, и така правеше Себе Си равен на Бога." (Йоан 5:18) Защо реакцията им е толкова крайна?

Причината е, че Исус казва: "Моят Отец", а не "нашият Отец", и след това добавя: "работи досега". Употребявайки тези две фрази, Исус се приравнява с Бога, Той поставя Своите действия наравно с Божиите дела. Юдеите не наричат Бога "мой Отец". Или, ако го направят, те биха прибавили "на небето". Но Исус не постъпва така. Когато нарича Бога "Мой Отец", Той изрича твърдение, което юдеите не биха могли да разберат погрешно. С тези думи Исус потвърждава също, че докато Бог действа ("работи"), Той, Синът, също действа ("работи"). Юдеите и тук виждат внушението, че Той е Божи Син. В резултат тяхната омраза нараства. Въпреки че отначало те искат само да го прогонят, от този момент вече искат и да го убият.

Исус твърди не само, че е равен с Бога като Негов Отец, но и че е едно цяло с Оцеца. По време на празника на Освещението в Йерусалим някои от юдейските водачи приближават Исус и го питат дали е Христос. В края на своя отговор Исус им казва: "Аз и Отец едно сме." (Йоан 10:30) "Юдеите пак взеха камъни, за да Го убият. Исус им отговори: "Много добри дела ви показах от Отца; за кое от тези дела искате да Ме убиете с камъни?" Юдеите му отговориха: "Не за добро дело искаме да Те убием с камъни, а за богохулство и защото Ти, бидейки човек, правиш Себе Си Бог." (Йоан 10:31-33)

Бихме могли да се запитаме защо е толкова бурна реакцията на Исусовите думи, че е едно цяло с Оцеца. При анализа на гръцкия оригинал от тази фраза следва интересно заключение. Познавачът на старогръцкия език А. Т. Робъртсън пише, че думата "едно" там е в среден, а не в мъжки род и се отнася не за човек или цел, а по-скоро -- за единство в "същността или естеството". Робъртсън добавя: "Това недвусмислено изявление е кулминацията на Христовите твърдения за връзката между Оцеца и самия Него (Сина). Тези претенции докарват фарисеите до безконтролен гняв."²

Очевидно в съзнанието на юдеите, чули подобни твърдения, не е имало съмнение, че Исус претендира, че е Бог. По този повод Леон Морис, ректор на колежа "Ридли" в Мелбърн, пише, че "юдеите са можели да възприемат словото на Исус само като богохулство и те са се заели да Го съдят сами. В Закона е постановено

богохулството да се наказва със смърт -- умъртвяване с камъни (Левит 24:16). Но тези хора не допускат да се осъществят обичайните процедури, предвидени от Закона. Те не подготвят обвинение, така че властите да могат да предприемат необходимите действия. В своя гняв те се подготвят да бъдат съдии и палачи едновременно."³

Исус е заплашен от умъртвяване с камъни за "богохулство". Юдеите несъмнено разбират Неговото учение, но всъщност замислят ли се дали твърденията Му са истинни или не?

Исус постоянно говори за Своето единство с Бога по същност и естество. Той заявява дръзко: "Ако познавате Мене, бихте познавали и Отца Ми" (Йоан 8:19); "И който гледа Мене, гледа Онзи, Който Ме е пратил" (Йоан 12:45); "Който мрази Мене, мрази и Отца Ми" (Йоан 15:23); "За да почитат всички Сина, както почитат Отца. Който не почита Сина, не почита Отца, Който го е пратил" (Йоан 5:23) и т.н. Тези пасажии недвусмислено показват, че Исус възприема Себе Си като нещо повече от човек -- като равен с Бога. Тези, които казват, че Исус е просто по-близък с Бога от другите хора, трябва да помислят над това Негово твърдение: "Ако не почитате Мен, както почитате Оцеца, не почитате и двама ни."

Когато преподавах литература в университета на Западна Вирджиния, един професор ме прекъсна и каза, че единственото евангелие, в което Исус твърди, че е Бог, е Евангелието от Йоан, а то е написано последно. След това той каза, че в Евангелието от Марк, най-ранното, нито веднъж не се споменава за претенциите на Исус, че е Бог. Този човек явно или не беше чел Евангелието от Марк, или не беше обърнал голямо внимание на прочетеното.

В отговора си се позовах на Марковото евангелие. Там Исус твърди, че може да прощава грехове. "А Исус, като видя вярата им, каза на парализирания: "Синко, прощават ти се греховете." (Марк 2:5; виж също Лука 7:48-50) Според юдейския закон само Бог може да извърши това -- в Ис. 43:25 четем, че тази функция се изпълнява единствено от Бога. Книжниците питат: "Тоя защо говори така? Той богохулства. Кой може да прощава грехове освен единствено Бог?" (Марк 2:7) Тогава Исус им поставя въпроса кое би било по-лесно -- да каже: "Прощават ти се греховете" или "Стани и ходи!"

Според коментара на Уайклиф това е "въпрос, на който не може да се отговори. Твърденията са еднакво лесни за произнасяне; но за да се изрече дадено твърдение и казаното да се изпълни, се изисква божествена мощ. Разбира се, някой самозванец, който би искал да остане неразкрит, ще намери първото за по-лесно. Исус се захваща да лекува болестта, за да могат хората да осъзнаят, че той има авторитета и силата да се справи с причината за нея."⁴ Ето защо религиозните водачи обвиняват Христос в богохулство. Люис Спери Чейфър пише, че "никой на земята няма нито авторитета, нито правото да опрощава грях. Никой не може да прости грях освен Единия, спрямо Когото всички сме съгрешили. Когато Христос опрощава грехове, което несъмнено е правил, Той не действа като човек. След като никой освен Бога не може да опрощава грехове, става ясно, че Христос, щом опрощава грехове, е Бог."⁵

Това схващане за опрощението ме притесняваше известно време, защото не можех да го разбера. Веднъж, когато преподавах философия, в отговор на въпрос относно божествеността на Христос, цитирах тези стихове от Марк. Асистентът не се съгласи с моето заключение, че след като Христос опрощава грехове, това говори за Неговата божественост. Моят опонент каза, че и той би могъл да прости на някого, но това не би било доказателство в подкрепа на твърдението, че е Бог. Докато обмислях думите му, ми хрумна отговор на въпроса защо религиозните водачи реагират така рязко срещу Христос. Наистина, човек може да каже: "Прощавам ти", но това може да стори само онзи, срещу когото е извършен грехът. С други думи, ако вие съгрешите

спрямо мен, аз мога да кажа: "Прощавам ви." Но не това прави Христос. Парализираният е съгрешил спрямо Бога Отец, а после Исус, по силата на своя собствен авторитет, казва: "Прощават ти се греховете." Наистина можем да прощаваме за всичко, което е сторено на нас, но по никакъв начин никои друг не би могъл да прощава грехове, извършени спрямо Бога освен самия Бог. Но Исус прави точно това.

Не е чудно, че юдеите реагират така, когато един дърводелец от Назарет казва такава дръзко твърдение. Тази сила на Исус да прощава грехове е обезпокоителен пример за това, че Той извършва действия, на които има право единствено Бог.

В Евангелието от Марк е представен също така съдът над Исус (14:60-64). Разпитите тук са едно от най-ярките свидетелства за Исусовата претенция за божественост. "Тогава първосвещеникът се изправи наред и попита Исуса, казвайки: "Нищо ли не отговаряш? Какво свидетелстват тия срещу Тебе?" А Той мълчеше и не отговори нищо. Първосвещеникът пак Го попита, като му каза: "Ти ли си Помазаника, Син на Благословения?" А Исус рече: "Аз съм. И ще видите Човешкия Син, седящ отдясно на Силата и идещ с небесните облаци." Тогава първосвещеникът раздра дрехите си и каза: "Каква нужда имаме вече от свидетели? Чухте богохулството; как ви се вижда? И те всички Го осъдиха, че се изложи на смъртно наказание."

Отначало Исус не желае да отговаря, затова първосвещеникът го заставя да положи клетва. Ето защо Исус е принуден да отговори (и аз съм толкова щастлив, че го е сторил -- б. а.). На въпроса: "Ти ли си Помазаника, Син на Благословения?" Той отвръща: "Аз съм."

Анализът на Христовото признание показва, че Той твърди, че е: 1) Синът на Благословения (Бога); 2) Този, Който ще седи отдясно на Силата; 3) Човешкият Син, Който ще дойде с небесните облаци. Всяко от тези твърдения го определя недвусмислено като Месия. Тяхното общо въздействие е изключително. Синедрионът, юдейският съд, разбира смисъла на всяко едно от тези твърдения. Първосвещеникът отвръща като разкъсва дрехите си и казва: "Каква нужда имаме вече от свидетели?" В крайна сметка те чуват нужните им свидетелски показания от самия Него. Исус е осъден въз основа на собствените Си думи.

Робърт Андерсън изтъква: "Никое доказателство не е по-убедително от даденото от враждебно настроени свидетели и фактът, че Господ предявява претенция за божественост, намира безспорно потвърждение в действията на Неговите врагове. Не трябва да забравяме, че юдеите не са били племе от невежи диваци, а висококултурни и дълбоко религиозни хора. Въз основа тъкмо на това обвинение Неговата смърт е постановена с пълно единодушие от Синедриона -- великия Народен съвет, съставен от най-влиятелните религиозни водачи, сред които са хора, подобни на Гамалиил и неговия изтъкнат ученик Савел от Тарс."6

Следователно е ясно, че това е свидетелството, което Исус иска да даде сам за Себе Си. Също така виждаме, че юдеите разбират -- че чрез Своя отговор Исус се самоутвърждава като Бог. Явно има две възможности -- или Неговите твърдения са богохулство, или Той наистина е Бог. За съдиите Му въпросът е напълно ясен -- толкова ясен, че те Го разпъват на кръст и му се надсмиват, защото "се е уповал на Бога...; понеже каза: "Божи Син съм." (Мат. 27:43)

Хенри Суит обяснява значението на жеста, с който първосвещеникът разкъсва дрехите си: "Законът забранява на първосвещеника да разкъсва дрехите си във връзка със свои лични проблеми (Лев. 10:6; 21:10), но когато изпълнява функциите си на съдия, от него по традиция се изисква тъкмо по този начин да покаже ужаса си от всяко богохулство, изречено в присъствието му. Така получава израз облекчението на притеснения съдия. Ако до този момент не се очертава никакво надеждно

доказателство, сега вече то просто не е необходимо: Затворникът сам изрича обвинението срещу Себе Си."7

И така, явно не става дума за обикновен съдебен процес, както изтъква юристът Бруин Линтън: "Този процес е единствен по рода си сред другите наказателни дела, тъй като при него проблем са не действията, а идентичността на обвиняемия. Обвинението в престъпление, повдигнато срещу Христос, признанието, свидетелските показания или по-скоро действието в присъствието на съда, въз основа на което Той е осъден, въпросът на римския управител, надписът на Неговия кръст и разгласяването по време на екзекуцията: всичко това е съсредоточено около един въпрос -- за истинската самоличност и за превъзходството на Христос. "Какво мислите за Христос? Чий Син е Той?"8

Съдията Гейнър, отличният юрист на Нюйоркския съд, в своето слово за процеса срещу Исус изразява позицията, че богохулството е единственото обвинение, отправено към Него пред Синедриона: "От целия евангелски текст става ясно, че приписаното на Исус престъпление, за което Той е разпитван и осъден, е богохулството: ...Исус твърди, че притежава свръхестествена сила, което по отношение на едно човешко същество означава богохулство."9 (въз основа на Йоан 10:33). (Гейнър има предвид факта, че Исус "прави Себе Си Бог", а не онова, което Той казва за храма.)

При повечето процеси хората се осъждат за това, което са извършили, но в процеса срещу Христос не е така. Исус е осъден за това, което Той е.

Съдът над Исус би трябвало да е достатъчно доказателство, показващо убедително, че Той признава Своята божественост. Неговите съдии са свидетели на това. Но също така, в деня на разпятието Неговите врагове разбират, че Той твърди, че е въплътен Бог. "Така и главните свещеници с книжниците и старейшините Го ругаеха, казвайки: "Други е избавил, а пък Себе Си не може да избави! Той е Израилевият Цар! Нека слезе сега от кръста и ще повярваме в Него. Уповава се на Бога, нека Го избави сега, ако Му е угоден; понеже каза: "Божи Син съм." (Матей 27:41-43)

БЕЛЕЖКИ

- 1 Strong, A. H. *Systematic Theology* (Philadelphia: Judson Press, 1907), v. 1, p. 52.
- 2 Robertson, A.T. *Word Pictures in the New Testament* (Nashville: Broadman Press, 1932), v. 5, p. 186.
- 3 Morris, L. *The Gospel According to John, The New International Commentary on The New Testament* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1971), p. 524.
- 4 Pfeiffer, Ch. F. and E. F. Harrison (Eds.). *The Wycliffe Bible Commentary* (Chicago: Moody Press, 1962), pp.943, 944.
- 5 Chafer, L. S. *Systematic Theology* (Dallas Theological Seminary Press, 1947, v. 5), p.21.
- 6 Anderson, R. *The Lord from Heaven* (London: James Nisbet and Co., Ltd., 1910), p. 5.
- 7 Swete, H. B. *The Gospel According to St. Mark* (London: Macmillan and Co., Ltd., 1898), p. 339.
- 8 Linton, I. H. *The Sanhedrin Verdict* (New York: Loizeaux Brothers, Bible Truth Depot, 1943), p. 7.
- 9 Deland, Ch. E. *The Mis-Trials of Jesus* (Boston: Richard G. Badger, 1914), p. 118-119.

2

Господ, лъжец или безумец?

Ясно изразените твърдения на Исус, че е Бог, опровергават популярната представа на скептиците, които разглеждат Исус просто като човек с висок морал или като пророк, изрекъл множество дълбоки истини. Твърде често учените приемат това

заклучение като единствено приемливото или то се смята за очевидно следствие от интелектуалните разсъждения. Проблемът е в това, че много хора просто кимат в знак на съгласие, без никога да осъзнаят погрешността на подобен извод.

За Исус е изключително важно как Го възприемат и за какъв Го смятат хората. От това, което Той казва, и от това, което твърди за Себе Си, не може да се заключи, че е просто човек с висока нравственост или пророк. Тази възможност никога не е стояла пред отделния човек и Исус никога не е имал за цел да я внуши.

К. С. Луис, професор в Кеймбриджския университет и първоначално агностик, разбира много добре този проблем. Той пише: "Опитвам се да ви предпазя да не изричате истинската глупост, която хората често казват за Него: "Готов съм да приема Исус като велик нравствен учител, но не приемам Неговото твърдение, че е Бог." Това е нещо, което в никакъв случай не бива да казваме. Ако един човек, който е просто човек, изрече думите на Исус, той няма да бъде велик учител по нравственост, -- а би бил или безумец (като онзи, който твърди, че е сварено яйце), или Дяволът от Ада. Вие трябва да решите сами. Или този човек е бил и е Божият Син, или е луд, или е нещо по-лошо".

По-нататък Луис добавя: "Можете да Го обявите за глупак, можете да плюете по Него и да Го убиете като демон. Но можете също така да паднете в краката Му и да го наричате Господ и Бог. Но нека не изричаме снизходителните безсмислици, че е бил просто Велик учител по нравственост. Той не ни е предоставил подобна възможност. Не е имал такова намерение."1

Посветил 28 години в анализ на новозаветния текст, Ф. Дж. Хорт пише: "Думите Му са до такава степен част от самия Него и изразяват самия Него, че нямат смисъл като абстрактни твърдения за истините, изказани от Него в качеството му на божествен пророк. Ако Го отстраните като първостепенен (макар и не единствен) субект на всяко твърдение, всички те ще се разпаднат."2

По думите на Кенет Скот Латурет, историк на християнството от Йейлския университет: "Не учението на Исус Го прави толкова удивителен, макар че и то би било достатъчно, за да открие изключителността Му. В основата всъщност е единството на учението и човека. Те не могат да бъдат разделени." Латурет заключава: "За всеки мислещ читател на евангелията става ясно, че Исус разглежда Себе Си и Своето послание като неделима цялост. Той е велик учител, но е и нещо повече. Учението Му за Божието царство, за човешкото поведение и за Бога е важно, но Неговата позиция е, че то не може да се откъсне от самия Него, без да бъде опорочено."3

Исус твърди, че е Бог. Той не ни е оставил никаква друга възможност. Неговото твърдение трябва да е вярно или невярно, затова то се нуждае от сериозен анализ. Въпросът на Исус към Неговите ученици: "Но според както вие казвате, кой съм аз?" (Мат. 16:15) предполага няколко възможности.

Първо ще разгледаме Неговото твърдение, че е Бог, като неистинно. Ако е невярно, се очертават две и само две възможности. Той или е знаел, че не казва истината или не е знаел. Ще разгледаме всяка възможност поотделно и ще проверим нейната достоверност.

ЛЪЖЕЦ ЛИ Е ИСУС?

Ако, докато изрича твърденията Си, Исус знае, че не е Бог, Той е лъжец и съзнателно мами своите последователи. Но ако е лъжец, тогава е също така лицемер, защото казва на хората да бъдат честни, каквото и да им струва това, докато сам Той проповядва и живее в една колосална лъжа. Нещо повече -- Той се оказва и демон, защото кара хората да Му се доверят за своята съдба във вечността. Ако той не може да

докаже Своите твърдения и знае това, тогава би бил неизразимо зъл. Най-сетне, би бил и глупак, защото тъкмо Неговите твърдения, че е Бог, довеждат до разпъването Му на кръста.

Мнозина ще кажат, че Исус е бил учител с висок морал. Но нека бъдем реалисти. Как може Той да бъде такъв учител и умишлено да подвежда хората по най-важния пункт от Своето учение -- собствената Си самоличност!

Тогава би било логично да заключим, че Той лъже съзнателно. Този възглед за Исус обаче не съответства на онова, което знаем както за Него, така и за резултатите от живота и учението Му. Където и да е проповядвано Исусовото послание, животът се е променял към добро, народи са подобрявали съществуването си, разбойници са ставали почтени хора, алкохолици са били изцелявани, хора, изпълнени с омраза, са започвали да излъчват любов, несправедливите са ставали справедливи.

Уилям Леки, един от най-известните историци на Великобритания и опонент на организираното християнство, пише: "Типично е за християнството да представя на света един идеален герой, който на фона на всички промени, станали за осемнадесет века, е въодушевявал сърцата на хората с пламенна любов. Той е проявил способност да въздейства на всички възрасти, народи, темпераменти и обстоятелства. Бил е не само най-високият образец за добродетелност, а и най-силният стимул за нейното осъществяване на практика... Простото свидетелство за тези три кратки години активен живот е допринесло повече, за да стане човечеството по-добро и да се обнови, отколкото всички философски трактати и всички моралистични проповеди."4

Историкът Филип Шаф казва: "Това свидетелство, ако не е истинно, трябва да е откровено богохулство или лудост. Първата хипотеза не може да издържи нито за миг пред нравствената чистота и достойнство на Исус, признати от всички и очевидни във всяка Негова дума и действие. Самоизмамата по такъв важен въпрос и при толкова ясен и във всяко отношение логичен ум е просто немислима. Как може да е ентузиаст или луд, Той Който никога не губи душевното си равновесие, преминавайки спокойно през всички беди и гонения, както слънцето -- над облаците, Той, Който винаги дава най-мъдрия отговор на подвеждащи въпроси, Който спокойно и хладнокръвно предрича Своята смърт на кръста, възкресението Си на третия ден, изливането на Святия Дух, основаването на Своята Църква, разрушаването на Йерусалим -- предсказания, които се сбъдват буквално! Герой, който е толкова самобитен, толкова съвършен, така последователен, завършен, човечен и въпреки това -- толкова извисен над всяко човешко величие, не може да бъде нито измама, нито измислица. Както добре е казано, поетът в този случай трябва да е по-велик от своето творение. Трябва да си нещо повече от Исус, за да създадеш Исус."5

И на много други места в изследванията си Шаф убедително опровергава тезата, че Христос е лъжец: "Как, от гледна точка на логиката, здравия разум и опита, би могъл един самозванец, т.е. измамник, егоист и покварен човек, да измисли и последователно да поддържа отначало докрай най-чистия и най-благороден характер, който историята е познавала, с най-съвършения облик на истина и действителност? Как той би могъл да начертае и успешно да изпълни един план за нечувани добри дела, нравствено величие и извисеност, как би могъл да жертва собствения си живот за това, въпреки най-силните предразсъдъци на своя народ и на времето, в което е живял?"6

Ако Исус е искал да накара хората да Го следват и да вярват в Него като в Бог, защо е отишъл сред юдеите? Защо е отишъл като дърводелец от Назарет в една толкова малка по територия и население страна, която се е придържала толкова стриктно към неделимото единство на Бога? Защо не е отишъл в Египет или пък, още по-добре -- в Гърция, където хората са вярвали в различни богове и в най-разнообразните им проявления?

Този, който е живял като Исус, проповядвал е като Исус и е умрял като Исус, не може да бъде лъжец. Какви други възможности остават?

БЕЗУМЕЦ ЛИ Е ИСУС?

Немислимо е Исус да е бил лъжец, но тогава не може ли Той наистина да се е мислил за Бог, макар и да е грешал? Все пак, възможно е да бъдеш едновременно искрен и да грешиш. Но не бива да забравяме, че ако някой се смята за Бог, особено в една толкова строго монотеистична култура, и казва на останалите, че съдбата им във вечността зависи от това, дали вярват в него, то не става дума за незначителен полет на въображението, а за мислене на безумец в най-пълния смисъл на думата. Дали Исус Христос е безумец?

Човек, който се смята за Бог, изглежда като онзи, който днес се мисли за Наполеон. Такъв човек би мамил себе си и другите и вероятно ще бъде затворен, за да не нарани себе си или някой друг. У Исус обаче не забелязваме отклоненията и липсата на равновесие, които обикновено съпровождат умопомрачението. Ако той беше луд, неговото спокойствие и самообладание със сигурност щяха да будят учудване.

Нойс и Колб в едно медицинско изследване⁷ описват шизофреника като човек, който е насочен не към действителността, а към себе си. Шизофреникът иска да избяга от света на действителността. Нека да приемем това определение. Претенциите да бъдеш Бог несъмнено говорят за стремеж към оттегляне от действителността.

Но според останалото, което знаем за Исус, е трудно да се предположи, че Той е душевно неуравновесен. Това е човекът, изрекъл едни от най-дълбоките прозрения, засвидетелствани някога. Неговите напътствия са освободили много хора от духовното им робство. Кларк Х. Пинък пита: "Дали Той се е заблуждавал относно Своето величие, бил ли е параноик или неволен измамник, или шизофреник? От друга страна, Неговото вещо и дълбоко учение подкрепя единствено версията за душевното Му здраве. Да можехме и ние да бъдем така здрави, както е бил Той!"⁸ Студент от Калифорнийския университет ми каза, че преподавателят му по психология твърдял: "Всичко, което трябва да направиш, е да вземеш Библията и да прочетеш части от учението на Христос пред мнозина от пациентите ти. Тук са всички съвети, които са им нужни."

Психиатърът Дж. Т. Фишър твърди: "Ако вземете всички авторитетни статии, написани от най-квалифицираните психолози и психиатри по въпроса за душевното здраве -- ако ги свържете, пресеете и изключите излишното многословие, -- ако вземете само зърното и отсеете плевата, и ако по-нататък се сдобиеете с тези неподправени части от чистото научно познание, изразени сбито от най-надарените сред вечно живите поети, вие ще получите едно непохватно и незавършено обобщение на Проповедта на планината, което при сравнението с оригинала ще загуби безкрайно. Вече почти 2000 години християнският свят държи в ръцете си цялостния отговор на своите безспирни и безплодни копнежи. Тук... се корени представата за успешно изживян човешки живот -- с оптимизъм, в душевно здраве и удовлетворение."⁹

По думите на К. С. Луис: "Историческата трудност да бъдат обяснени животът, словата и влиянието на Исус по начин, който не е по-краен от развитата в християнството позиция, е много голяма. Никога не е било задоволително обяснено несъответствието между дълбочината и трезвостта... на Неговото нравствено учение и неистовата мегаломания, която би трябвало да се крие зад богословското Му учение, ако Той наистина не е Бог. Следователно хипотезите, които не са християнски, се подхранват една друга непрестанно, белязани с безплодието на объркаността."¹⁰

Филип Шаф заключава: "Подвластен ли е такъв ум -- ясен като небето, ободряващ като планински въздух, остър и пронизващ като сабя, необикновено жизнен и деятелен,

винаги в готовност и винаги запазващ самоконтрол -- на крайна, изключително сериозна заблуда относно собствения си характер и собствената си мисия? Абсурдна представа!"

ГОСПОД ЛИ Е ИСУС?

Самият аз не мога да заключа, че Исус е лъжец или безумец. Единствената друга възможност е, че той е Христос, Синът Божи, както сам твърди.

Когато обсъждам това с повечето евреи, които познавам техните отговори са доста интересни. Те обикновено ми казват, че Исус е морален, честен религиозен водач, добър човек или някакъв пророк. Тогава споделям с тях твърденията на Исус за самия Себе Си, както и материала, за който говорих в тази глава относно трите възможности (лъжец, безумец или Господ). Когато ги попитам дали вярват, че Исус е лъжец, отговорът е категорично "Не!" Следващият ми въпрос е: "Вярвате ли, че Исус е бил безумец?" Отговорът е: "Разбира се, че не." "А вярвате ли, че е Господ?" Преди да си поема дъх, чувам кънтящото: "Абсолютно не." И все пак човек е в състояние да избира само сред тези три възможности.

Проблемът при тях не е коя е възможна, тъй като е очевидно, че и трите са възможни. Въпросът е по-скоро: "Коя е по-вероятна?" Вашето решение за това, кой е Исус Христос, не трябва да е безполезно интелектуално упражнение. Не можете да се измъкнете, определяйки Го като велик учител по нравственост. Подобна възможност не съществува. Той или е лъжец, или безумец или Господ и Бог. Трябва да направите своя избор. По думите на апостол Йоан: "А тия са написани, за да повярвате, че Исус е Помазаника, Божият Син, и [което е по-важно, б. а.], като вярвате, да имате живот в Неговото име." (Йоан 20:31)

Доказателствата очевидно потвърждават тезата за Исус като Господ. Но някои хора отхвърлят безспорните факти под влиянието на собствените си разбирания за нравственост. Те не искат да се сблъскат с отговорността да Го наричат Господ или с последствията от това.

БЕЛЕЖКИ

- 1 Луис, К. С. Отвъд човека (София: Нов Човек, 1997).
- 2 Hort, F. J. A. Way, Truth and the Life (New York: MacMillan and Co., 1894), p. 207.
- 3 Latourette, K. S. A History of Christianity (New York: Harper and Row, 1953), p. 44, 48.
- 4 Lecky, W. E. History of European Morals from Augustus to Charlemagne (New York: D. Appleton and Co., 1903), v. 2, pp. 8,9.
- 5 Schaff, Ph. History of the Christian Church (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1962), p. 109.
- 6 Schaff, Ph. The Person of Christ (New York: American Tract Society, 1913), pp. 94-95; p. 97.
- 7 Noyes, A. P. and L. C. Kolb, Modern Clinical Psychiatry (Philadelphia: Saunders, 1958) (5th ed.).
- 8 Пинък, К. X. Set Forth Your Case (New Jersey: The Craig Press, 1967), p. 62.
- 9 Fisher, J. T. and L. S. Hawley, A Few Buttons Missing (Philadelphia: Lippincott, 1951), p. 273.
- 10 Луис, К. С. Miracles: A Preliminary Study (New York: The MacMillan Company, 1947), p. 113.

Какво казва науката?

Много хора се опитват да отхвърлят личното отдаване на Христос, позовавайки се на предпоставката, че ако нещо не може да бъде доказано научно, то не е вярно или не заслужава да се приема. Тъй като божествеността на Христос, или възкресението Му не могат да се докажат научно, хората от XX век би трябвало да са по-добре информирани, а не да приемат Христос като Спасител или да вярват във възкресението.

Често в часовете по философия или история се сблъсквам с предизвикателството: "Можете ли да го докажете научно?" Обикновено отговарям: "Ами не, аз не съм учен." След което се чува как студентите злорадстват и се открояват няколко гласа: "Не ме занимавайте с това" или "Вижте, трябва да приемете всичко с вяра" (има се предвид сляпата вяра).

Наскоро, докато летях за Бостън, говорих с пътника до мен по въпроса защо аз лично вярвам, че Христос е Този, за Когото се представя. Пилотът, който беше излязъл да поздрави пътниците, дочу част от нашия разговор. "Вие имате проблем" -- каза той. "Какъв?" -- попитах аз. "Не можете да го докажете научно" -- бе неговият отговор.

Манталитетът, до който са стигнали съвременните хора, е поразяващ. По някакъв начин днес, в края на XX век, толкова много от нас смятат, че ако нещо не може да се докаже научно, то не е вярно. Всъщност тъкмо това твърдение е невярно! Винаги е налице проблемът, свързан с доказването на каквото и да било за даден човек или събитие от историята. Трябва да разберем разликата между научното доказателство и това, което наричам удостоверяващо историческо доказателство. Нека обясня какво разбирам под двете понятия.

Научното доказателство се основава на показването, че нещо е факт, като се повтори събитието в присъствието на човека, поставящ факта под съмнение. Съществуват условия, които се контролират и при които могат да се правят наблюдения, да се извличат данни и опитно да се проверява истинността на хипотезите.

"Научният метод, както и да се определя, е свързан с измерването на явленията, експериментирането или повторното наблюдение."¹ Доктор Джеймс Конант, бивш ректор на Харвард, пише: "Науката се състои от взаимносвързани поредици от понятия и понятийни схеми, които са се развили в резултат на опити и наблюдения и са плодотворни за бъдещи опити и наблюдения."²

Проверката на истинността на хипотезите чрез опити, които са под контрол, е една от ключовите техники на съвременния научен метод. Например някой казва: "Течният сапун не се разтваря във вода". И така, завеждам този човек в кухнята, наливам 20 см³ вода в мивката при 25о температура и сипвам вътре сапуна. Той потъва във водата. Направени са нужните наблюдения, събрани са данни и хипотезата е проверена емпирично: течният сапун се разтваря във вода.

Ако научният метод беше единственият метод за доказване, не бихте могли да докажете, че сте присъствали на първия час от учебните занятия тази сутрин или че сте обядвали. Тези събития не могат да се повторят в условия, които се контролират.

А сега ще се спра на това, което наричам удостоверяващо историческо доказателство. То се основава на показването, че нещо е факт извън каквото и да било разсъдъчно съмнение. С други думи, съждението се извлича въз основа на тежестта на доказателствата. Това означава, че не съществува разумно основание за съмнение в решението. То зависи от три вида свидетелства: устни и писмени свидетелства, както и веществени доказателства (напр. пистолет, куршум, бележник). Използвайки удостоверяващия метод за определяне на това, което се е случило, бихте могли доста успешно да докажете въвн от всякакво разсъдъчно съмнение, че тази сутрин сте били на

училище: вашите приятели са ви видели, водили сте си записки, преподавателят ви помни.

Научният метод се използва само за доказването на неща, които могат да се повторят. Той не е приложим при доказването или опровергаването на много въпроси, свързани с дадена личност или събитие в историята. Научният метод не е подходящ, когато се търси отговор на въпроси като: "Живял ли е Джордж Вашингтон?", "Мартин Лутер Кинг бил ли е борец за човешки права?", "Кой е бил Исус от Назарет?", "Робърт Кенеди бил ли е министър на правосъдието на САЩ?", "Исус Христос възкръснал ли е от мъртвите?" Тези въпроси са извън сферата на научното доказателство и трябва да ги поставим в сферата на удостоверяващото доказателство. С други думи научният метод, основан на наблюдения, събиране на данни, излагане на хипотези, извличане на заключения и експериментална проверка с цел да се открие и обясни емпирично повторемостта в природата, не дава категоричен и окончателен отговор на въпроси като: "Можете ли да докажете възкресението?" или "Можете ли да докажете, че Исус е Божият Син?" Когато хората се базират на удостоверяващия исторически метод, те трябва да проверят достоверността на свидетелствата, с които разполагат.

Винаги ме е поразявал фактът, че християнската вяра не е сляпа и невежа, а е вяра, приета с ума. Всеки път, когато някой в Библията е призован да прояви вярата си, тя е основана на разума. Исус казва в 8 гл. на Евангелието от Йоан "И ще познаете истината", вместо да я пренебрегвате. Когато питат Христос: "Коя е най-голямата заповед?", Той казва: "Да възлюбиш Господ, твоя Бог, от цялото си сърце, от цялата си душа и с целия си ум." Проблемът на повечето хора е, че не обичат със сърцата си. Фактите за Христос никога не стигат до техните умове. На нас ни е даден ум, формиран от Святия Дух така, че да познаваме Бога, дадено ни е и сърце да Го обичаме, и воля, за да Го изберем. Трябва да бъдем активни и в трите сфери, за да прославяме Бога и да развием в най-голяма степен взаимовръзката си с Него. Не знам как е при читателите ми, но моето сърце не може да се наслаждава на това, което умът ми е отхвърлил. Сърцето и умът ми са създадени, за да действат заедно, в хармония. Никога никой не е бил призоваван да извърши духовно самоубийство заради вярата си в Христос като Спасител и Господ.

В следващите четири глави ще разгледаме доказателствата за достоверността на писмените документи и надеждността на устните свидетелства, както и на разказите на очевидците за Исус.

БЕЛЕЖКИ

1 The New Encyclopaedia Britannica, Micropaedia, v. VIII, p. 985.

2 Conant, J. B. Science and Common Sense (New Haven: Yale University Press, 1951), p. 25.

4

Достоверни ли са библейските свидетелства?

Новият Завет е основният исторически източник на информация за Исус. По тази причина през XIX и XX век много критици са поставяли под въпрос надеждността на библейските документи. Като че ли има една постоянна стена от обвинения, които нямат историческо основание или вече са опровергани и от археологическите находки и изследвания.

Докато преподавах в университета на щата Аризона, един професор заедно със студентите си по литература ме заговори след поредната "свободна" лекция. Той ми каза: "Г-н Макдауъл, вие обосновавате твърденията си за Христос с документ от втори

век, който е толкова остарял, че не става за нищо. Показах днес на студентите си, че Новият Завет е бил написан толкова дълго време след Христос, че изобщо не може да се говори за точност на свидетелствата в него."

Отговорих: "Вашето становище и заключенията ви за Новия Завет са безнадеждно остарели още преди 25 години."

Мнението на този професор за текстовете, свързани с Исус, има за свой източник изводите на немския критик Ф. К. Баур, който предполага, че повечето от новозаветните документи не са били написани до края на II в. сл. Хр. Той заключава, че тези текстове произхождат главно от митове или легенди, появили се и разпространили се в дългия период между времето, в което е живял Исус, и времето, в което са записани тези свидетелства.

През двадесети век обаче, археологическите находки потвърждават точността на ръкописите в Новия Завет. Откритията на ранни ръкописи върху папирус (ръкописа на Джон Райлгънд от 130 г. сл. Хр., папируса на Честър Бийти от 155 г. сл. Хр., папируса на Бодмър от 200 г. пр. Хр.) хвърлят мост върху промеждутъка от времето на Христос до съществуващите ръкописи с по-късна дата.

Милър Бъроуз от Йейлския университет пише: "Друго следствие от сравнението на гръцкия език в Новия завет с езика на папирусите (от откритията) е, че нараства увереността в точното предаване на текста от самия Нов Завет."1 Подобни открития засилват убедеността на учените в достоверността на Библията.

Уилям Олбрайт, най-известният библейски археолог в света, пише: "Вече можем да кажем със сигурност, че няма никакво сериозно основание да се датира която и да е книга от Новия Завет след ок. 80 г. сл. Хр. -- две пълни поколения преди времето между 130 и 150 г., което се сочи от по-крайните новозаветни критици днес."2 Олбрайт изразява отново този възглед в интервю за "Християнството днес": "Според мен всяка книга от Новия Завет е била написана от приел християнството юдеин между 40-те и 80-те години на I в. сл. Хр. (най-вероятно между 50 и 75 г. сл. Хр.)"3

Сър Уилям Ремзи е признат за един от най-великите археолози, живели някога. Той е ученик на немската историческа школа, според която Книгата Деяния на апостолите е създадена в средата на II век сл. Хр., а не през I век, както се твърди в самата нея. След като четете съвременни критики за Деянията, Ремзи се убеждава, че тази книга не представя достоверно фактите от онова време (50 г. сл. Хр.) и следователно няма смисъл да се взема предвид от който и да било историк. Така в своето изследване върху историята на Мала Азия Ремзи почти не обръща внимание на Новия Завет. Неговите проучвания обаче накрая го принуждават да разгледа текстовете на Лука. Той открива съвършената точност на историческите детайли и постепенно отношението му към книгата Деяния започва да се променя. Ремзи е принуден да заключи, че "Лука е първокласен историк... Този автор трябва да се постави наравно с най-великите историци."4 Поради точността и на най-дребните детайли Ремзи в крайна сметка признава, че Деянията не може да са документ от втори век, а по-скоро са написани в средата на първи век сл. Хр.

Много от либерално настроените учени са били принудени да се съобразят с по-ранното датиране за Новия Завет. Заключенията на д-р Джон Робинсън в неговата последна книга Ново датиране на Новия Завет са поразяващо радикални. Изследването му го води до убеждението, че целият Нов Завет е написан преди падането на Йерусалим през 70 г. сл. Хр.5

Според някои съвременни критици на формата на Писанието, разказът се е предавал от уста на уста, докато не е бил записан под формата на Евангелия. Макар че периодът е много по-кратък, отколкото първоначално се е смятало, те заключават, че

евангелските разкази са приели формата на фолклорни жанрове (легенди, приказки, митове, притчи).

Едно от най-силните възражения срещу идеята на критиците на формата за развитието на устното предание е, че периодът на устното предание (както го определят критиците) не е достатъчно дълъг, за да позволи промените в преданието, които тези критици изтъкват. Говорейки за краткостта на интервала от време, включен в новозаветните текстове, Саймън Кистъмейкър, преподавател по библейско изучаване -- в колежа Дорт, пише: "Обикновено събирането на фолклорни материали сред хората от примитивни култури изисква работа на много поколения. Това е постепенен процес, разпростиращ се през векове. Но в съответствие с мисленето на критиците на формата трябва да заключим, че евангелските разкази са създадени и събрани в период обхващащ малко повече от едно поколение. Според подхода на тези критици формирането на отделните части на Евангелията трябва да се разбира като "телескопичен" проект (т.е. свиване, при което една част влиза в друга, б. пр.) с ускорено действие."⁶

Макнийл, който е бил професор по богословие в Дъблинския университет, отправя предизвикателство към схващанията на критиците на формата за устното предание. Той изтъква, че те не разглеждат преданието на Исусовото слово толкова задълбочено, колкото би трябвало. Внимателният прочит на I Коринтяни 7:10, 12, 25 показва грижливото съхранение и съществуването на едно самобитно предание, в което е засвидетелствано това слово. В юдейската религия е обичайно ученикът да запомня поученията на равина. Добрият ученик е като "здро̀во затворена цистерна, от която не се губи и капка" (Мишна). Ако приемем теорията на К. Ф. Бърни (в Поезията на нашия Господ, 1925), можем да предположим, че голяма част от учението на Господа е изложено в арамейска поетическа форма, която улеснява запомнянето му⁷.

Пол Л. Майер, професор по антична история в Западния мичигански университет, пише: "Доводите, че християнството е подготвяло своя мит за Великден в продължение на дълъг период от време или че източниците му са били записани много години след събитието, просто не отговарят на фактите."⁸ Анализирайки критиката на формата, Олбрайт пише: "Само съвременни учени, на които не достига историческият метод и историческата перспектива, могат да оплетат такава мрежа от спекулации, с каквато критиците на формата са обвили традицията на Евангелията." Заключение на самия Олбрайт е, че "периодът от 20 до 50 години е твърде кратък, за да позволи някакво забележимо изкривяване на същностното съдържание и дори на специфичния изказ в словата на Исус"⁹.

Често когато говоря с хората за Библията, те ми отвръщат саркастично, че не може да се вярва на казаното в тази Книга. Тя е написана преди около 2000 години, пълна е с грешки и неточности. Отговарям, че смятам, че мога да се доверя на Писанието. Тогава описвам случка, която стана по време на лекция по история. Изразих позицията си, че съм убеден в съществуването на много повече доказателства за достоверността на Новия Завет, отколкото за почти всеки десет произведения на класическата литература, взети заедно. Професорът, седнал в ъгъла, се подсмиваше, сякаш искаше да каже: "Стига, бе!" Запитах го: "На какво се смеете?" Той каза: "На дързостта в час по история да заявите, че Новият Завет е надежден документ. Това е смешно." Благодарен съм, когато някой каже подобно нещо, защото в такава ситуация обичам да поставям един-единствен въпрос. (И досега не съм получавал положителен отговор.) Обърнах се към него: "Кажете ми, господине, като историк, какви са проверките, които използвате при дадено произведение от историческата литература, за да определите дали то е надеждно или достоверно." Беше изумително, но се оказа, че той не бе правил никакви проверки. Отговорих му: "Аз пък съм проверил някои неща."

Смятам, че историческата достоверност на Писанието трябва да се проверява със същия критерий, който се използва и при всички останали исторически документи. Военният историк К. Сандърс изброява и обяснява трите основни принципа на историографията. Това са библиографското проучване, проверката на вътрешните свидетелства и проверката на страничните доказателства¹⁰.

БИБЛИОГРАФСКО ПРОУЧВАНЕ

Библиографското проучване е изследване на вида и характера на текстовете, чрез които документите са достигнали до нас. С други думи, ако не разполагаме с оригинала на документите, доколко надеждни са копията, които имаме, на фона на множеството ръкописи и във връзка с периода от време, отделящ оригинала от наличното копие?

Можем да оценим огромното богатство и авторитета на новозаветния ръкопис, като го сравним с текстовете на други забележителни древни извори.

Историята на Тукидид (460-400 г. пр. Хр.) е достигнала до нас благодарение само на осем ръкописа от времето ок. 900 г. сл. Хр., т.е. почти 1300 години след написването ѝ. Ръкописите на историята от Херодот са също така оскъдни и с късна дата, но все пак, както заключава Ф. Ф. Брюс: "нито един познавач на класиката не би се вслушал в довода, че автентичността на историите на Херодот или Тукидид е под съмнение, защото най-ранните ръкописи на трудовете им, които са достъпни за нас, са с повече от 1300 години след оригинала."¹¹

Аристотел пише своята Поетика ок. 343 г. пр. Хр., но най-ранното копие, с което разполагаме, е от 1100 г. сл. Хр., т.е. с близо 1400 години по-късно. Освен това в момента са налице само пет ръкописа.

Цезар съставя своята история на Галските войни между 58 г. и 50 г. пр. Хр., но нейният авторитет на автентичен ръкопис се основава на девет или десет копия, датирани 1000 години след смъртта на автора.

Когато става дума за автентичността на новозаветния ръкопис, напротив, изобилието от материали е почти затрудняващо. След откриването на ранния ръкопис върху папирус, което запълва празнотата между времето на Христос и втори век, бяха намерени множество други ръкописи. Днес съществуват над 20 000 копия на новозаветни ръкописи. Илиадата е позната в 643 ръкописа и е на второ място по автентичност на ръкописа след Новия Завет.

Сър Фредерик Кениън, който е бил директор и главен библиотекар на Британския музей, ползващ се с неоспорим авторитет като познавач на исторически ръкописи, заключава: "Периодът между времето на първоначалното написване и най-ранните налични днес доказателства става толкова малък, че на практика може да се пренебрегне, така че и последното основание за каквото и да било съмнение дали Писанието е достигнало до нас по същността си такова, каквото е било първоначално, се стопява. И автентичността, и целостта на книгите в Новия Завет могат да се смятат за окончателно установени."¹²

Дж. Харолд Грийнли, специалист по гръцкия език на Новия Завет, добавя: "След като учените приемат като принципно достоверни съчиненията на древните класици, макар че най-ранните им познати днес ръкописи са написани толкова дълго след първоизточниците и че броят на налични ръкописи в много от случаите е толкова малък, става ясно, че надеждността на текста в Новия Завет е също така несъмнена."¹³

Прилагането на метода на библиографското проучване към Новия Завет ни убеждава, че автентичността на неговия ръкопис е по-неоспорима, отколкото на всяко произведение от античната литература и история. Когато към този авторитет се добави

фактът, че повече от 100 години текстовете на Новия Завет са били подложени на задълбочени изследвания, може да се заключи, че вече е установен автентичният новозаветен текст.

ПРОВЕРКА НА ВЪТРЕШНИТЕ СВИДЕТЕЛСТВА

Библиографското проучване може да докаже само, че текстът, който притежаваме днес, не се различава от първоначалния текст. Предстои обаче да се определи дали записаното е надеждно и до каква степен. Това е проблемът на т. нар. вътрешна критика, която е втората проверка на историчността, описана от К. Сандърс.

По този въпрос литературният критик и днес следва мисълта на Аристотел: "Ползата от съмнението трябва да облагодетелства самия документ, а не да се присвоява от коментатора му." С други думи, както Джон Монтгомъри обобщава: "Трябва да се вслушаме в твърденията на анализирания документ, а не да предполагаме лъжа или грешка, стига разбира се, авторът да не се е компрометирал чрез противоречия или неточности при познатите ни факти."¹⁴

Д-р Луис Готшолк, който е бил професор по история в Чикагския университет, представя своя исторически метод в наръчник, използван от много хора в историческите изследвания. Готшолк изтъква, че способността на писателя или свидетеля да изкаже истината е полезна за историка при определянето на надеждността на даден текст, "дори ако тя се съдържа в документ, придобит чрез сила или измама, или който може да бъде поставен под съмнение, или е базиран на чутото от други хора, или идва от страна на заинтересован свидетел."¹⁵

Тази "способност да се казва истината" е тясно свързана с географската и хронологичната близост на свидетеля спрямо представените събития. В Новия Завет се разкриват животът и учението на Исус чрез свидетелства на хора, които или са били очевидци, или са слушали спомените на очевидци, присъствали на действителните събития или чули с ушите си поученията на Христос.

Лука 1:1-3: "Понеже мнозина предприеха да съчинят повед за съвършено потвърдените между нас събития, както ни ги предадоха ония, които от началото са били очевидци и служители на евангелското слово, видя се добре и на мене, който изследвах подробно всичко от началото, да ти пиша наред за това, почтени Теофиле."

II Петър 1:16: "Защото, когато ви обявихме силата и пришествието на нашия Господ Исус Христос, ние не следвахме хитро измислени басни, а бяхме очевидци на Неговото величие."

I Йоан 1:3: "Това, което сме видели и чули, него възвестяваме и на вас, за да имате и вие общение с нас; а пък нашето общение е с Отца и с Неговия Син Исус Христос."

Йоан 19:35: "И тоя, който видя, свидетелства за това, и неговото свидетелство е вярно; и той знае, че говори истината, за да повярвате и вие."

Лука 3:1: "В петнадесетата година от царуването на Тиверия Кесаря, когато Понтий Пилат беше управител на Юдея, а Ирод четверовластник в Галилея и брат му Филип четверовластник в Итурейската и Трахонитската страна, а Лисаний четверовластник в Авилиния..."

Тази близост до засвидетелстваните събития е много резултатно средство да се удостовери точността на казаното от очевидеца. Но историкът трябва да се занимае и с онзи очевидец, който, умишлено или не, не казва истината, въпреки че е свидетел на станалото и е в състояние да го предаде точно.

Новозаветните разкази за Христос са се разпространявали, докато са били живи хората станали преки свидетели за Неговия живот. Те със сигурност са могли да

потвърдят или да отрекат точността на записаното. Защи́тавайки своите доводи за благовестието, апостолите се позовават (дори когато се сблъскват с най-жестоките си противници) на всеобщо разпространеното знание за Исус. Те не казват просто: "Ето, ние видяхме..." или "Ние чухме, че...", сякаш разменят ролята си със своите опоненти, им припомнят: "Вие също знаете това... Вие видяхте всичко това... Вие сами знаете за това." Човек трябва да внимава, когато казва на противниците си: "Вие също знаете това", защото ако греши в някои детайли, те ще си послужат с думите му, за да му забият нож в гърба.

Деяния 2:22: "Израилтяни, послушайте тези думи: "Исуса Назарянина, мъж, засвидетелстван между вас от Бога чрез мощни дела, чудеса и знамения, които Бог извърши чрез Него сред вас, както вие сами знаете..."

Деяния 26:24-26: "Когато той така се защитаваше, Фест извика със силен глас: "Полудял си, Павле. Голямата ти ученост те докарва до лудост." А Павел рече: "Не съм полудял, честити Фесте, но от здрав ум изговарям истинни думи. Защото и царя, комуто говоря дързостно, знае за това; понеже съм убеден, че нищо от това не е скрито от него, защото то не е станало в някой ъгъл."

Относно стойността на новозаветните текстове като първоизвор Ф. Ф. Брюс, професор по библейска критика и екзегетика от университета в Манчестър, казва: "Първите проповедници на християнството е трябвало да се съобразяват не само с добре настроени очевидци. Имало е и други, които не били така приятелски настроени, но пък познавали основните факти от служението и смъртта на Исус. Учениците не можели да си позволят да рискуват с неточности (да не говорим за съзнателна манипулация на фактите), които веднага биха били посочени от хората, и без друго щастливи да го сторят. Обратно, един от силните пунктове в проповедта на апостолите е увереното позоваване на знанието на слушателите. Те не просто казват: "Ние сме очевидци на тези неща", а и: "Както вие самите знаете" (Деян. 2:22). Ако е имало каквато и да било тенденция за отклоняване от фактите, възможното присъствие сред слушателите на враждебно настроени очевидци е налагало незабавна корекция." (виж бел. 11.)

Лорънс Дж. Макгинли от Колежа Свети Петър коментира приноса на враждебно настроените свидетели по отношение на представените в текста събития: "Преди всичко, очевидците на събитията, за които става дума, са все още живи, когато преданието вече е окончателно формирано. И сред тези очевидци е имало непримирими врагове на новото религиозно движение. Въпреки това обаче в преданието се твърди, че в него се разказва за редица добре известни дела. В него се проповядват публично цялостно учение в момент, когато неверните твърдения биха могли и са щели да бъдат оспорени."16

Робърт Грант, изследовател на Новия Завет от университета в Чикаго, заключава: "В момента, когато те (синоптичните Евангелия -- на Матей, Марк и Лука) са били написани или се предполага, че са били написани, е имало очевидци и техните свидетелства не са били напълно пренебрегнати... Това означава, че Евангелията трябва да се разглеждат като много надеждни свидетелства за живота, смъртта и възкресението на Исус."17

Уил Дюрант, изтъкнат специалист в историческото изследване, посветил живота си на проучването на най-разнообразни антични свидетелства, пише: "Въпреки пристрастията и богословската предубеденост на евангелистите, те представят много случаи, които един обикновен съчинител би скрил -- надпреварата между апостолите за по-високи постове в Царството, бягството им след задържането на Исус, отричането на Петър от Него, отказа на Христос да прави чудеса в Галилея, подмятанията на някои слушатели, че Той най-вероятно е луд, Неговата първоначална привидна несигурност

относно мисията Му, Неговите признания за неведението му относно бъдещето, моментите на огорчение, Неговият вик на отчаяние на кръста. Когато четеш тези епизоди, не би могъл да се съмняваш в действителността на фигурата зад тях. Би било чудо, далеч по-невероятно от което и да било друго, представено в Евангелията, ако приемем, че неколцина обикновени хора, в рамките на едно поколение, са пресъздали толкова силна и привлекателна индивидуалност, така извисена нравствено и така вдъхновено насърчаваща възгледа за братство между хората. След два века умела и сериозна критика очерчанията на живота, характера и учението на Христос си остават ясни и отчетливи. Те съставляват най-удивителната особеност в историята на западния човек."¹⁸

ПРОВЕРКА НА СТРАНИЧНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА

Третата проверка за историчността е свързана със страничните доказателства. Проблемът тук е дали други исторически материали потвърждават или отричат вътрешните свидетелства на самите документи. С други думи, какви извори има, извън анализиранията литература, които обосновават нейната точност, надеждност и автентичност.

Готшолк показва, че "съответствието или съгласуваността с други, познати исторически или научни факти, е често решаващата проверка на достоверността, независимо дали има едно или повече свидетелства." (Виж бел. N15.)

Двама приятели на апостол Йоан потвърждават вътрешните свидетелства на неговия разказ. Историкът Евсевий е съхранил текстове на Папий, епископ на Йерапол (130 г. сл. Хр.): "По-възрастният [апостол Йоан] казваше също: "Марк, който беше изразител на Петър, е записал точно всичко, което той [Петър] е споменал, независимо дали става дума за слова или дела на Христос, но е записвал разбъркано. Защото той не беше нито слушател, нито спътник на Господа; но след това, както казах, придружаваше Петър, който приспособяваше Исусовите поучения според конкретните нужди, а не така, сякаш сам прави компилация от словата на Господа. Тогава Марк не е направил грешка, записвайки по този начин някои неща, както той ги е споменал. Защото Марк е съсредоточил вниманието си само върху това, да не пропусне нещо, което е чул, и да не включи някое погрешно твърдение."¹⁹

Иринеи, епископ на Лион (180 г. сл. Хр.: Иринеи е ученик на Поликарп, епископ на Смирна, който е християнин в продължение на 86 години и е ученик на апостол Йоан), пише: "Матей разгласява своето Евангелие сред юдеите [т.е. евреите] на техния собствен език, докато Петър и Павел проповядват благовестието в Рим и основават църквата там. След тяхното оттегляне (т.е. след смъртта им по времето на гоненията срещу християните през 64 г., по времето на Нерон, както преданието свидетелства) Марк -- ученик и изразител на Петър -- предава в писмен вид същността на проповядването от Петър. Лука -- последовател на Павел -- записва благовестието, проповядвано от неговия учител. Накрая Йоан -- ученик на Господа -- който се е облегал на Неговата гръд [тук се позовава на Йоан 13:25 и 21:20], сам пише Евангелие, докато живее като Ефезий в Азия."²⁰

Археологията често предоставя особено силни странични доказателства. Тя допринася за библейската критика не в сферата на вдъхновението и откровението, а като осигурява доказателства за точността спрямо засвидетелстваните събития. Археологът Джоузеф Фрий пише: "Археологията е потвърдила безброй пасажи, отхвърлени от критиците като неисторични или противоречащи на известни факти."²¹

Вече видяхме как археологията е накарала сър Уилям Ремзи да промени първоначалното си отрицателно отношение към историчността в текстовете на Лука и

да стигне до заключението, че книгата Деяния дава точно описание на географските особености, античната епоха и обществото в тогавашна Мала Азия.

Брус отбелязва, че "там, където Лука е бил заподозрян в неточност, а впоследствие "точността" е била установена чрез определени [странични] доказателства извън текста на Писанието, може основателно да се каже, че археологията е потвърдила новозаветните свидетелства."²²

Шърин-Уайт, историк на античността, пише: "потвърдението на историчността в Деянията е изумително". Той продължава: "всеки опит да се отхвърли историчността, залегнала в основата на тази библейска книга, дори по отношение на детайлите, сега изглежда абсурден. Римските историци дълго време са я смятали за нещо безспорно."²³

След като сам се опитам да оборя историчността и обосноваността на Писанието, стигнах до заключението, че то е исторически достоверно. Ако човек отхвърли Библията като ненадеждна в този смисъл, той би трябвало да отхвърли и цялата литература на античността. Проблемът, с който постоянно се сблъсквам, е желанието на голяма част от хората да си служат с едни критерии или проверки спрямо светската литература и с други -- спрямо Библията. Трябва да използваме един и същи критерий, независимо дали изследваната литература е светска или религиозна. Ако постъпваме така, убеден съм, че можем да кажем: "Библията е надеждна и исторически достоверна в своите свидетелства за Исус."

Д-р Кларк Х. Пинък, професор по систематично богословие в колежа Реджънт, твърди: "Не съществува документ от античния свят, чиято достоверност да намира потвърждение в толкова богата поредица от текстови и исторически свидетелства, както и предлагаш тъй внушително количество исторически данни, въз основа на които могат да се правят смислени изводи. Един почтен изследовател [или читател] не може да подмине подобен извор. Скептицизмът относно историческата основа на християнството се основава на едно ирационално [т. е. антисвърхестествено] предубеждение."²⁴

БЕЛЕЖКИ

- 1 Millar Burrows, *What Mean These Stones* (New York: Meridian Books, 1956), p. 52.
- 2 Albright, W. *Recent Discoveries in Bible Lands* (New York: Funk and Wagnalls, 1955), p. 136.
- 3 Albright, W. *Christianity Today*, v. 7, Jan. 18, 1963, p. 3.
- 4 Ramsay, W. *The Bearing of Recent Discovery on the Trustworthiness of the New Testament* (London: Hodder and Stoughton, 1915), p. 222.
- 5 Robinson, J. A. *Redating the New Testament* (London: SCM Press, 1976).
- 6 Kistenmaker, S. *The Gospels in Current Study* (Grand Rapids: Baker Book House, 1972) pp. 48-49.
- 7 McNeile, A. H. *An Introduction to the Study of the New Testament* (London: Oxford University Press, 1953), p. 54.
- 8 Maier, P. L. *First Easter: The True and Unfamiliar Story* (New York: Harper and Row, 1973), p. 122.
- 9 Albright, W. F. *From the Stone Age to Christianity* (Baltimore: John Hopkins Press, 1946), pp. 297-298.
- 10 Sanders, C. *Introduction to Research in English Literary History* (New York: MacMillan Company, 1952), pp. 143 ff.
- 11 Брюс, Ф. Ф. *Достоверността на новозаветните документи* (София: Нов Човек, 1992).
- 12 Kenyon, F. *The Bible and Archaeology* (New York: Harper and Row, 1940), pp. 288, 289.

- 13 Greenlee, J. H. Introduction to New Testament Textual Criticism (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1964), p.16.
- 14 Montgomery, J. W. History and Christianity (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press, 1971), p. 29.
- 15 Gottschalk, L. R. Understanding History (New York: Knopf, 1969), p. 150, 161, 168.
- 16 McGinley, L. Form Criticism of the Synoptic Healing Narratives (Woodstock, Maryland: Woodstock College Press, 1944), p. 25.
- 17 Grant, R. Historical Introduction to the New Testament (New York: Harper and Row, 1963), p. 302.
- 18 Durant, W. Caesar and Christ, in The Story of Civilisation, v. 3 (New York: Simon & Schuster, 1944), p. 557.
- 19 Евсевий, Църковна история, Кн. 3.
- 20 Иринеи, Против ересите.
- 21 Free, J. Archaeology and Bible History (Wheaton, Ill: Scripture Press, 1969), p. 1.
- 22 Bruce, F. F. Archaeological Confirmation of the New Testament, in Revelation and the Bible. Ed. by Carl Henry. (Grand Rapids: Baker Book House, 1969), p. 331.
- 23 Sherwin-White, A. N. Roman Society and Roman Law in the New Testament (Oxford: Clarendon Press, 1963), p. 189.
- 24 Пинък, К. Set Forth Your Case (New Jersey: The Craig Press, 1968), p. 58.

5

Кой би умрял за една лъжа?

Една от областите, които често се пропускат, когато се отправят предизвикателства към християнството е, промяната у апостолите на Исус. Обновеният живот на всеки от тях е сериозно доказателство за обосноваването на Исусовите твърдения. Тъй като християнската вяра е историческа, при нейното изследване трябва да се опираме в значителна степен на свидетелствата, с които разполагаме -- писмени и устни.

Има много определения за "история", но аз предпочитам едно от тях: "познание за миналото, основано на свидетелства". Ако някой каже: "Не смятам, че това определение е добро", ще го попитам: "Вярвате ли, че Наполеон е съществувал?" Почти винаги отговорът е: "Да." "Виждали ли сте го?" -- продължавам аз, а човекът признава, че не е. "Тогава откъде знаете?". Разбира се, той се опира на наличните свидетелства.

Това определение за историята крие в себе си един проблем. Свидетелствата трябва да са надеждни, в противен случай слушателят ще получи невярна информация. Християнството включва познание на миналото, основано на различни свидетелства, така че сега трябва да попитаме: "Достоверни ли са първоначалните устни свидетелства за Исус? Може ли да се смята, че те предават точно онова, което Исус е казал и извършил?" Убеден съм, че отговорът е положителен.

Мога да се доверя на свидетелствата на апостолите, защото 11 от тези 12 мъже са умрели като мъченици -- в името, първо, на Христовото възкресение и, второ, на своята вяра в Него като Син Божи. Те са подложени на мъчения, бичувани са и смъртта им е вследствие на най-жестоките изтезания, познати тогава:

- 1) Петър -- разпънат на кръст;
- 2) Андрей -- разпънат на кръст;
- 3) Матей -- посечен;
- 4) Йоан -- естествена смърт;
- 5) Яков, син на Алфей -- разпънат на кръст;
- 6) Филип -- разпънат на кръст;

- 7) Симон -- разпънат на кръст;
- 8) Гадей -- убит със стрели;
- 9) Яков, брат на Исус -- убит с камъни;
- 10) Тома -- пронизан с копие;
- 11) Вартоломей -- разпънат на кръст;
- 12) Яков, син на Зеведей -- посечен.

Реакцията, която обикновено предизвикват тези факти, е: "Много хора са умрели за някаква лъжа. Какво доказва това?"

Да, много хора са умрели в името на лъжа, но те са вярвали, че това, за което умират, е истината. Ако възкресението не се е осъществило (т.е. е било неистинно), учениците са знаели това. Не виждам начин да покажа, че те са били измамани. Следователно тези единадесет мъже не само са умрели за една лъжа (тук е уловката), но и са знаели, че това е лъжа. Трудно е да се намерят единадесет души в историята, които да са умрели за някаква лъжа, знаейки че става дума за лъжа.

Трябва да имаме предвид няколко фактора, за да оценим какво са направили апостолите. Първо, когато те пишат или говорят, заемат позицията на очевидци спрямо събитията, които описвали.

Петър казва: "Защото, когато ви обявихме силата и пришествието на нашия Господ Исус Христос, ние не следвахме хитро измислени басни, а бяхме очевидци на Неговото величие." (II Петър 1:16) Апостолите несъмнено са знаели разликата между мита или легендата и реалността.

Йоан набляга на факта, че свидетелствата на очевидци са в основата на познанието на юдеите: "Това, което беше отначало, което чухме, което видяхме с очите си, което изгледахме и ръцете ни попипахме, за Словото на Живота -- (защото животът се яви и ние видяхме и свидетелствуваме, и ви възвестяваме вечния живот, който беше у Отца и се яви на нас) -- това, което сме видели и чули, него възвестяваме и на вас, за да имате и вие общение с нас; а пък нашето общение е с Отца и с Неговия Син Исус Христос." (I Йоан 1:1-3).

Лука пише: "Понеже мнозина предприеха да съчинят повест за свършено потвърдените между нас събития, както ни ги предадоха ония, които от началото са били очевидци и служители на евангелското слово, видя се добре и на мене, който изследвах подробно всичко от началото, да ти пиша наред за това." (Лука 1:1-3)

По-нататък в книгата Деяния Лука описва 40-дневния период след възкресението, когато последователите на Исус Го наблюдават отблизо: "Първата повест написах... за всичко, що Исус вършеше и учеше, откак почна до деня, когато се възнесе, след като даде чрез Святия Дух заповеди на апостолите, които беше избрал; на които и представи Себе Си жив след страданието Си с много верни доказателства, като им се явяваше през четиридесет дни и им говореше за Божието Царство." (Деян. 1:1-3)

Йоан започва последната част от своето Евангелие с думите: "Исус извърши пред учениците още много други знамения, които не са вписани в тази книга." (Йоан 20:30)

Основното съдържание на тези свидетелства на очевидци е свързано с възкресението. Апостолите стават свидетели на Исусовия възкресен живот:

- Лука 24:48 Деяния 3:15
- Йоан 15:27 Деяния 4:33
- Деяния 1:8 Деяния 5:32
- Деяния 2:24, 32 Деяния 10:39
- Деяния 10:41 I Йоан 1:2
- Деяния 13:31 Деяния 22:15
- I Коринтяни 15:4-9 Деяния 23:11

I Коринтяни 15:15 Деяния 26:16.

Второ, самите апостоли е трябвало да бъдат убедени, че Исус е възкръснал от мъртвите. Отначало те не вярват в това. Бягат и се крият (Марк 14:50), не се поколебават да изразят своите съмнения. Те започват да вярват в този факт едва след като се сблъскват с многобройни и убедителни доказателства. Тома например казва, че няма да повярва в Христовото възкресение от мъртвите, докато не сложи пръста си в раните от гвоздеите на кръста. По-късно Тома умира като мъченик за Христос. Може ли да се каже, че е измамен? Той залага живота си, за да покаже, че е убеден в обратното.

Сега да вземем Петър. По време на съда над Христос той се отрича няколко пъти от Него. Накрая Петър напълно изоставя Исус. Но нещо става с този страхливец. Скоро след разпъването и погребението на Христос Петър се появява в Йерусалим, проповядвайки дръзко, под заплаха от смърт, че Исус е Христос и е възкресен. В крайна сметка Петър също е разпънат на кръст -- с главата надолу. Измамник ли е той? Какво се случва с него? Какво го превръща толкова драматично в дързък защитник на Исус? Защо умира с готовност за Него? Единственото обяснение, което ме удовлетворява, е дадено в I Коринтяни 15:5: "и че се яви на Кифа [Петър]" (Йоан 1:42).

Класическият пример за човек, убеден в обратното на това, което смята, е Яков - братът на Исус (Матей 13:55; Марк 6:3). Въпреки че Яков не е един от първите дванадесет апостоли (Мат. 10:2-4), по-късно и той е признат за апостол (Гал. 1:19), както става с Павел и Варнава (Деян. 14:14). Докато Исус е жив, Яков не вярва, че брат му Исус е Божи Син (Йоан 7:5). Той, както братята и сестрите си, може и да се е подигравал на Исус. "Искаш хората да вярват в теб? Защо не отидеш в Йерусалим и там да правиш това, което искаш?" За Яков трябва да е било унижително Исус да обикаля наоколо и да петни фамилиното име със своите безумни твърдения ("Аз съм пътят, и истината, и животът; никой не дохожда при Отца освен чрез Мене" -- Йоан 14:6; "Аз съм лозата, вие сте пръчките" -- Йоан 15:5; "Аз съм добрият пастир... и Моите Ме познават" -- Йоан 10:14). Какво бихте си помислили вие, ако вашият брат каже подобни неща?

Но нещо се случва с Яков. След като Исус е разпънат и погребан, Яков проповядва в Йерусалим. Неговото послание е, че Исус е умрял за грехове, после е възкръснал и е жив. В крайна сметка Яков става един от водачите на Йерусалимската църква и пише новозаветната книга Посланието на Яков. Тя започва с думите: "Яков, слуга на Бога и на Господа Исуса Христа". Негов брат. Яков умира като мъченик, убит с камъни по заповед на първосвещеник Анания. Измамен ли е Яков? Не, единственото приемливо обяснение е I Коринтяни 15:7: "после се яви на Якова".

Ако възкресението е било лъжа, апостолите са знаели това. Дали те не са разпространявали една колосална измама? Тази възможност не съответства на онова, което знаем за нравствените характеристики на техния живот. Те сами осъждат лъжата и държат на честността. Насърчават хората да знаят истината. В известния си труд "История на залеза и падането на Римската империя" историкът Едуард Гибън посочва "по-чистата и строга нравственост на първите християни" като една от петте причини за бързото налагане на християнството. Майкъл Грийн, ректор на колежа Свети Йоан в Нотингам, отбелязва, че възкресението "е убеждението, което превръща съкрушените последователи на един разпнат равин в смели свидетели и мъченици на ранната Църква. Това е убеждението, което отделя последователите на Исус от юдеите и ги превръща в общност на възкресението. Можете да ги затворите, да ги преследвате, да ги убие, но не можете да ги накарате да се отрекат от своето убеждение, че "на третия ден Той възкръсна".¹

Трето, дръзкото поведение на апостолите веднага след като се убеждават във възкресението, прави неправдоподобно твърдението, че всичко е измама. Те стават дръзки за една нощ. Петър, който се отрича от Христос, сега дори под смъртна заплаха отстоява вярата си и възвестява, че Исус е жив след възкресението. Властите задържат последователите на Христос и ги подлагат на мъчения, но въпреки това те скоро са отново на улицата, говорейки за Исус (Деян. 5:40-42). Техните приятели забелязват жизнеността им, а техните врагове -- смелостта им. Те не проповядват в някакъв неизвестен град, а в Йерусалим.

Последователите на Исус не биха посрещнали така мъченията и смъртта, ако не бяха убедени в Неговото възкресение. Единодушието на тяхното послание и на поведението им е поразяващо. Пълното съгласие в голяма група хора е твърде невероятно, но въпреки това всички те са единодушни спрямо истинността на възкресението. Ако бяха измамници, би било трудно да се обясни защо поне един от тях не се е пречупил под силата на натиска.

Френският философ Паскал пише: "Предположението, че апостолите са самозванци, е твърде абсурдно. Нека проследим обвинението до неговото логично заключение: нека си представим тези дванадесет мъже, които се срещат след смъртта на Исус Христос и влизат в заговор да твърдят, че Той е възкръснал от мъртвите. Това би било атака срещу гражданската и религиозната власт. Човешкото сърце е странно предразположено към непостоянство и промяна; то се влияе от обещания, изкушава се от материални неща. Ако някой от тези мъже се беше поддал на толкова примамливите изкушения или беше отстъпил пред по-убедителните аргументи на затвора и мъченията, те всички щяха да загубят."²

Майкъл Грийн пита: "Как са се превърнали за една нощ в непоколебима група ентузиастични, които превъзмогват противопоставянето, цинизма, подигравките, изпитанията, затвора и смъртта на три континента, докато проповядват навсякъде за Исус и възкресението?"³

Неизвестен писател рисува подробно промените, настъпили в живота на апостолите: "В деня на разпъването на Исус те всички са изпълнени с тъга, а в първия ден на седмицата -- с радост. При разпятието те са изгубили всякаква надежда, в първия ден на седмицата от сърцата им блика сигурност и надежда. Когато чуват вестта за възкресението, те се отнасят скептично и недоверчиво към нея, но щом веднъж се убеждават, никога повече не проявяват съмнение. Каква е причината за изумителната промяна у тези мъже, настъпила толкова бързо? Простото преместване на тялото от гроба не би могло да промени техния дух и характер. Три дни не са достатъчни за разпространението на легенда, която да ги промени по такъв начин. За да се разгърне една легенда, е нужно време. Това е психологически факт, който изисква задълбочено тълкуване. Помислете за характера на свидетелите, мъже и жени, дали на света най-висшето етическо учение, познато някога, и, дори по признанието на техните врагове, успели да осъществят това учение в живота си. Помислете за абсурдността от психологическа гледна точка на опита да се представи малката група страхливци, треперещи в една стая, след няколко дни превърнали се в общност, която не може да бъде заглушена от никакво преследване. Същото се отнася и за опита да се припише тази драматична промяна не на нещо по-убедително, а на някаква нищожна измислица, която те се стремели да пробутат на света. В това просто няма смисъл."

Кенет Скот Латурет пише: "Последиците от възкресението и изливането на Святия Дух у учениците... имат огромна роля. От обезкуражени, отчаяни мъже и жени, които с тъга се връщат към времето, когато се надявали, че Исус "е Този, Който трябва да изкупи греховете на Израил", те се превръщат в група ентузиазирани свидетели."⁴

Пол Литъл пита: "Тези мъже, които предизвикват промяна в нравствената структура на обществото, ненадминати лъжци ли са или заблудени безумци? Две възможности, в които е по-трудно да повярваш, отколкото във факта на Възкресението, а и в чиято подкрепа няма никакви доказателства."5

Непоколебимостта на апостолите дори пред смъртта също не може да се обясни по такъв начин. Според Енциклопедия Британика Ориген пише, че Петър е разпънат на кръст с главата надолу. Хърбърт Уъркмън описва смъртта на Петър: "Така Петър, както нашият Господ предсказва, е "опасан" от друг и "отведен" да умре край пътя на император Аврелий, съвсем близо до градините на Нерон на Ватиканския хълм, където толкова много от неговите братя вече са покосени от жестока смърт. По негово желание Петър е разпънат с главата надолу, тъй като е недостоен да страда като своя Учител."6

Харолд Матингли пише в своето историческо изследване: "Апостолите Петър и Павел потвърждават свидетелството си с кръвта си."7 По думите на Тертулиан: "никой не би искал да умре, без да е убеден, че го прави за истината"8. Харвардският професор по право Саймън Грийнлийф, който години наред изнася лекции на тема как да се разпитват свидетелите и как да се определи дали те лъжат или не, заключава: "Хрониките за различни военни действия предоставят съвсем оскъдни примери за подобно героично постоянство, търпение и непоколебима смелост. Те [апостолите] използват всеки възможен мотив, за да разгледат отново с внимание основите на своята вяра, както и доказателствата за величествените факти и истини, които отстояват"9].

Апостолите преминават през изпитанието на смъртта, за да докажат истинността на онова, което проповядват. Убеден съм, че мога да се доверя на техните свидетелства в много по-голяма степен, отколкото на свидетелствата на повечето хора, които срещам днес -- хора без желание дори да пресекат улицата заради това, в което вярват, да не говорим за готовността им да умрат за него.

БЕЛЕЖКИ

1 Green, M. Editor's Preface In Ladd, G. E. I Believe in the Resurrection of Jesus (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1975).

2 Gleason, R. W. (Ed.) The Essential Pascal, Transl. by G. F. Pullen (New York: Mentor-Omega Books, 1966), p. 187.

3 Green, M. Man Alive! (Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1968), pp. 23-24.

4 Latourette, K. S. A History of Christianity (New York: Harper and Brothers Publishers, 1937), v. I, p. 59.

5 Литъл, П. Знай защо вярваш (София: Нов Човек, 1995).

6 Workman, H. B. The Martyrs of Early Church (London: Charles H. Kelly, 1913), pp. 18-19.

7 Mattingly, H. Roman Imperial Civilization (London: Edward Arnold Publishers, Ltd., 1967), p. 226.

8 Foote, G. Transformation of the Twelve (Nashville: Abingdon Press, 1958), p. 12.

9 Greenleaf, S. An Examination of the Testimony of the Four Evangelists by the Rules of Evidence Administered in the Courts of Justice (Grand Rapids: Baker Book House, 1965. Reprint of 1874 edition. New York: J. Cockroft and Co.), p. 29.

6

Каква е ползата от мъртъв Месия?

Много хора са умирали в името на нещо добро. Например студентът от Сан Диего, който се самозапалва, протестирайки срещу войната във Виетнам. През

шестдесетте години много будисти се самозапалват, за да привлекат вниманието на света към Югоизточна Азия.

Проблемът при апостолите е, че онова, в което вярват, умира на кръста. Те са убедени, че Исус е Месията, и не смятат, че Той би могъл да умре. Апостолите вярват, че Той трябва да установи Божието Царство и да управлява народа на Израил.

За да разберем отношението на апостолите към Христос, както и защо кръстът като присъда е толкова непонятен за тях, трябва да сме наясно с отношението към Месията по времето на Христос.

Животът и учението на Исус са в огромно противоречие с тогавашните юдейски виждания за Месията. От деца юдеите знаят, че когато дойде Месията, Той ще бъде царствен, побеждаващ политически водач. Ще освободи юдеите от робство и ще възстанови Израил там, където му се полага. Страдащият Месия е "напълно чужд на юдейското схващане за месианството"¹.

Ернст Скот разказва за времето на Христос: "... в този период цари огромно въодушевление. За религиозните водачи е почти невъзможно да охладят страстите на хората, очакващи навсякъде появата на обещания Избавител. Това настроение несъмнено е подсилено от станалите неотдавна исторически събития.

През период, по-дълъг от живота на едно поколение, римляните непрестанно потъпкват свободата на юдеите. Тяхното потисничество допринася за разгръщането на патриотичния дух. Мечтата за избавление чрез чудо и за цар Месия, Който да го осъществи, придобива нов смисъл в това критично време, но в същността си тя не е нещо ново. Зад кипежа, засвидетелстван в Евангелията, можем да разпознаем дългия период на нарастващото очакване.

За обикновените хора Месията си остава това, което е бил за Исая и неговите съвременници -- Синът на Давид, който ще донесе победа и благоденствие на израилския народ. В светлината на фактите от Евангелията е трудно да не се съгласим, че общоприетото схващане за Месия е било преди всичко национално и политическо."²

Йозеф Клауснер, учен от еврейски произход, пише: "Месията се превръща все повече и повече не само в изтъкнат политически управник, но и в човек със забележителни нравствени качества."³

Якоб Гартенхаус представя най-разпространените юдейски вярвания по времето на Христос: "юдеите очакват Месията като човек, който ще ги избави от римското потисничество... Надеждата за Месия е преди всичко надежда за национално освобождение."⁴

В Еврейската енциклопедия четем, че "юдеите копнеят за обещания Спасител от рода на Давид, който ще ги освободи от робството на омразния потисник, ще сложи край на безчестното римско управление и на негово място ще основе свое собствено царство на мир и справедливост".⁵

По това време юдеите намират спасение в очакването на обещания Месия. Апостолите не се различават по убежденията си от хората около тях. Както пише Милър Бъроуз: "Исус е толкова различен от всичко, което юдеите очакват от Сина на Давид, че за собствените Му ученици се оказва почти невъзможно да свържат представата за Месия с Него."⁶ Сериозните думи на Исус, че ще бъде разпънат на кръст, съвсем не са добре посрещнати от учениците Му (Лука 9:22). "Явно е съществувала надеждата -- отбелязва А. Б. Брус, -- че Той гледа твърде мрачно на положението и че Неговите предчувствия ще се окажат безпочвени... Разпънатият Христос е позор за апостолите, в пълно противоречие с техните представи. Така е и за мнозинството евреи дори след като Господ се възнеса в слава."⁷

Алфред Едерсхайм, изнасял лекции върху Септуагинта (Гръцкия превод на 70-те -- на Стария Завет), е прав, когато заключава, че "най-неподходящото нещо за Христос е времето, в което е живял"⁸.

Отношението на апостолите към Исус може да се проследи в Новия Завет: тук е изразено тяхното очакване за господстващ Месия. След като Исус казва на учениците си, че трябва да отиде в Йерусалим и там ще понесе страдания, Яков и Йоан Го молят да обещае, че в Неговото царство ще могат да стоят от дясната и от лявата Му страна (Марк 10:32-38). Какъв вид Месия имат предвид? Страдащ, разпънат на кръст Месия? Не, политически водач. Исус им показва, че разбират погрешно онова, което Той трябва да извърши -- те не знаят за какво Го молят. Когато Исус предсказва Своите страдания и разпятието, дванадесетте апостоли не могат да проумеят какво има предвид (Лука 18:31-34). Благодарение на своя произход и възпитание те вярват, че участват в добро дело. Тогава идва Голгота. Всички надежди, че Исус е техният Месия, пропадат. Разочаровани, те се връщат по домовете си. Всичките тези години са опропаствени.

Д-р Джордж Елдън Лад, преподавател по Нов Завет в Семинарията Фулър, пише: "И това е причина учениците Му да Го изоставят, след като е задържан. Тяхното съзнание е така цялостно проникнато от представата за побеждаващ Месия, чиято роля е да покори враговете си, че когато Го виждат разпънат и кървящ след мъченията, безпомощен пленник в ръцете на Пилат, прикован към кръста, за да умре като обикновен престъпник, всички техни надежди, че Исус е Месия, се разбиват. Известен психологически факт е, че чуваме само това, което сме подготвени да чуем. Предсказанията на Исус за страданията и смъртта Му остават нечути. Въпреки предупрежденията Му учениците не са готови за това."⁹

Но няколко седмици след разпятието, независимо от предишните си съмнения, учениците са в Йерусалим, възвестявайки Исус като Спасител и Господ -- Месия на юдеите. Единственото разумно обяснение което мога да посоча за тази промяна, е I Коринтяни 15:5: "Той се яви... после на дванадесетте." Какво друго би могло да накара тези обезверени ученици да тръгнат сред хората, да страдат и да умрат за един разпънат Месия? Той несъмнено трябва да е "представил Себе Си жив след страданието Си с много верни доказателства, като им се явяваше през четиридесет дни" (Деян. 1:3).

Наистина, много хора са умрели в името на нещо добро, но онова, в което апостолите вярват, умира на кръста. Само възкресението и последвалото общение с Христос убеждават Неговите последователи, че Той е Месия. Те свидетелстват за това не само с думите и живота си, но и със своята смърт.

БЕЛЕЖКИ

1 Encyclopaedia International, 1972, v. 4, p. 407.

2 Scott, E. F. Kingdom and the Messiah (Edinburgh: T.& T. Clark, 1911), p. 55.

3 Klausner, J. The Messianic Idea in Israel (New York: The MacMillan Co., 1955), p. 23.

4 Gartenhaus, J. The Jewish Conception of the Messiah, Christianity Today, March 13, 1970, pp. 8-10.

5 The Jewish Encyclopaedia (New York: Funk and Wagnalls Co., 1906), v. 8, p. 508.

6 Burrows, M. More Light on the Dead Sea Scrolls (London: Secker & Warburg, 1958), p. 68.

7 Bruce, A. B. The Training of the Twelve (Grand Rapids: Kregel Publications, 1971), p. 177.

8 Edersheim, A. Sketches of Jewish Social Life in the Days of Christ (Grand Rapids: W.B. Eerdmans Publishing Co., 1960), p. 29.

9 Ladd, G. E. I Believe in the Resurrection of Jesus (Grand Rapids: W. B. Eerdmans Publishing Co., 1975), p. 38.

Чухте ли какво е станало със Савел?

Приятелят ми Джак, който е изнасял лекции в много университети, бил изненадан, пристигайки в един студентски град. Той разбрал, че студентите са организирали същата вечер публична дискусия между него и известния "атеист на университета". Неговият опонент бил сладкодумен професор по философия, изключително зле настроен към християнството. Джак трябвало да говори пръв. Той се спрял на различни доказателства за възкресението на Исус, за обръщането на апостол Павел към християнството и завършил с личното си свидетелство за това, как Христос променил живота му, когато бил студент.

Професорът атеист бил много нервен, когато дошъл неговият ред да говори. Той не можел да проверае доказателствата за възкресението или личното свидетелство на Джак, така че се спрял на темата за коренната промяна, настъпила у апостол Павел с приемането на християнството. Той използвал аргумента, че "често се случва хората да бъдат психически така въвлечени в това, срещу което се борят, че в крайна сметка да се окажат обзети от него". Моят приятел просто се усмихнал и отговорил: "Внимавайте, господине, защото е възможно да станете християнин."

Едно от най-въздействащите свидетелства за християнството е фактът, че Савел от Тарс, може би най-яростният негов противник, става апостол Павел. Савел е ревностен юдеин и религиозен водач. Роден в Тарс, той има възможност да получи най-високото за времето си образование. Тарс е университетски център, известен със своите философи стоици и със своята култура. Гръцкият географ Страбо възхвалява Тарс за неговия интерес към образованието и философията¹.

Подобно на баща си, Павел има римско гражданство, което е висока привилегия. Той е добре обучен в сферата на елинистичната култура и мисъл. Владее много добре гръцки и проявява умения в изкуството да се води спор. Цитира дори малко известни поети и философи:

Деян. 17:28 -- "Защото в Него живеем, движим се и съществуваме [Епименид]; както и някои от вашите поети са рекли: "Защото дори Негов род сме [Клеант]";

I Кор. 15:33 -- "Не се мамете. "Лошите другари покваряват добрите нрави." [Менандър]";

Тит 1:12 -- "Един от тях, някой си техен пророк, е казал: "Критяните са винаги лъжци, зли зверове, безделни лакомници. [Епименид]".

Образованието на Павел е юдейско и е подчинено на строгите доктрини на фарисеите. На около четиринадесет години той е изпратен да учи при Гамалиил -- един от най-изтъкнатите равини на времето си, внук на Хилел. Павел настоява не само, че е фарисей, но и че е син на фарисей (Деян. 23:6). Той е можел да се похвали: "И напредвах в юдейската религия повече от мнозина мои връстници между съотечествениците ми, като бях по-голям ревнител за преданията от бащите ми." (Гал. 1:14)

За да разберем Павловото приемане на християнството, трябва да видим защо отначало той е толкова яростен негов противник. Причината е предаността му на юдейския закон, която поражда непреодолимата му неприязън към Христос и раннохристиянската църква.

Павел "се чувства засегнат от християнското послание и причината за това -- както пише Жак Дюпон -- не е потвърдението, че Исус е Месия, а приписваната Му роля на Спасител, което отнема цялата стойност на закона по отношение на спасението

като цел... [Павел е] така враждебно настроен и ожесточен спрямо християнската вяра заради значението, което сам приписва на закона като път към спасението."2

В Енциклопедия Британика се казва, че новата секта на юдаизма, наречена се християнство, засяга същността на юдейското образование и на учението на равините, усвоени от Павел (с. 476). Унищожаването на тази секта става негова заветна цел (Гал. 1:13). Ето защо Павел започва да преследва до смърт сектата на "Назарянина" (Деян. 26:9-11). Той буквално "опустошаваше църквата" (Деян. 8:3). И така тръгва за Дамаск с документите, които му дават властта да преследва последователите на Исус и да ги върне в Йерусалим, за да бъдат съдени.

Тогава нещо се случва с Павел. "А Савел, като още дишаше заплашване и убийство против Господните ученици, отиде при първосвещеника и поиска от него писма до синагогите в Дамаск, че ако намери някой от този Път, мъже или жени, да ги докара вързани в Йерусалим. И на отиване, като приближаваше Дамаск, внезапно блесна около него светлина от небето. И като падна на земята, чу глас, който му каза: "Савле, Савле, защо Ме гониш?" А той рече: "Кой си Ти, Господи?" И Той отговори: "Аз съм Исус, Когото ти гониш. Но стани, влез в града и ще ти кажа какво трябва да правиш." А мъжете, които го придружаваха, стояха като вцепенени, понеже чува гласа, а не видяха никого. И Савел стана от земята, и когато отвори очите си, не виждаше нищо; и водеха го за ръка, та го въведоха в Дамаск. И прекара три дни без да види, и не яде, нито пи.

А в Дамаск имаше един ученик на име Анания. И Господ му рече във видение: "Анание!" А той рече: "Ето ме, Господи." И Господ му рече: "Стани, та иди на улицата, която се нарича Права, и попитай в къщата на Юда за един тарсянин на име Савел; защото ето, той се моли; и е видял един човек на име Анания да влиза и да полага ръце на него, за да прогледа." (Деян. 9:1-12)

И тук вече разбираме защо християните се страхуват от Павел. Анания отговаря: "Господи, чул съм от мнозина за този човек, колко злини е сторил на Твоите светии в Йерусалим. И тука имал власт от главните свещеници да върже всички, които призовават Твоето име." А Господ му рече: "Иди, защото той Ми е съд, избран да разгласява Моето име пред народите, и пред царе, и пред израилтяните; защото Аз ще му покажа колко много той трябва да пострада за името Ми." И тъй, Анания отиде и влезе в къщата; и като положи ръце на него, рече: "Брате Савле, Господ ме изпрати -- същият Исус, Който ти се яви на пътя, по който ти идеше, -- за да прогледаш и да се изпълниш със Святия Дух." И начаса паднаха от очите му като люспи, и той прогледа; и стана, та се кръсти. А като похапна, доби сила." (Деян. 9:13-19а) Павел казва: "Не видях ли Исуса, нашия Господ?" (I Кор. 9:1) Той сравнява появата на Христос пред него с появяванията Му сред апостолите след възкресението. "Най-после от всички яви се и на мене" (I Кор. 15:8)

Павел не само вижда Исус, но и Го вижда по един неустоим начин. Той прогласява благовестието по необходимост, а не понеже нямал избор. "Защото, ако проповядвам благовестието, нямам с какво да се похваля; понеже нужда ми се налага; защото горко ми, ако не благовествам." (I Кор. 9:16)

Обърнете внимание, че срещата на Павел с Исус и последвалото обръщане към християнството са внезапни и неочаквани. "Внезапно блесна от небето голяма светлина около мене." (Деян. 22:6) Павел няма представа кое може да е това същество от небесата. Вестта, че е Исус от Назарет, го кара да трепери и го изумява.

Може да не знаем всички детайли, хронологията или психологията на онова, което е станало с Павел по пътя за Дамаск, но със сигурност знаем едно: случилото се засяга из основи всяка сфера на неговия живот.

Първо, характерът на Павел е драстично променен. Енциклопедия Британика го описва преди приемането на християнството като нетолерантен, мрачен, преследващ другите, религиозен фанатик -- високомерен и подвластен на собствения си темперамент. След като се обръща към Христос той е представен като търпелив, любезен, издръжлив и самопожертвователен (с. 473). Кенет Скот Латурет пише: "Това, което е дало смисъл в живота на Павел и е издигнало този почти невротичен темперамент от мрачност до непрестанно нарастващо въздействие, е едно дълбоко и революционно религиозно изживяване."³

Второ, взаимоотношенията между Павел и последователите на Исус се променят. "И преседя няколко дни с учениците в Дамаск." (Деян. 9:19б) А когато Павел отива при апостолите, те му отвръщат с "приятелска ръка".

Трето, разбиранията на Павел се променят. Въпреки че продължава да обича и цени своето юдейско наследство, той се превръща от яростен противник в заклет поддръжник на християнската вяра. "И веднага почна да проповядва по синагогите, че Исус е Божият Син." (Деян. 9:20) Начинът на мислене на Павел се изменя. Неговите преживявания го карат да признае, че Исус е Месия -- в открит конфликт с представите за Месия на фарисеите. Неговото ново схващане за Христос означава цялостна промяна в мисленето му⁴. Жак Дюпон отбелязва, че след като Павел "категорично отрича, че един разпънат на кръст човек може да бъде Месия, той започва да убеждава хората, че Исус наистина е Месия и наред с това преосмисля всичките си представи за Месията" (виж бел. N2).

Освен това сега той съумява да разбере, че Исусовата смърт на кръста, която изглежда като проклятие от Бога и жалък край на един човешки живот, всъщност е израз на Божието помирение със света чрез Христос. Павел осъзнава, че чрез разпятието Христос става проклет за нас" (Гал. 3:13) и Бог "за нас направи грешен Онзи, Който не е знаел грях, за да станем ние чрез Него праведни пред Бога" (II Кор. 5:21). Смъртта на Христос не само не е загуба, а е огромна победа, чийто връх е възкресението. Кръстът вече не е пречка, а е същността на Божието изкупление чрез Месия. Проповедта в служението на Павел може да се обобщи така: "поясняваше и доказваше, че Помазаника трябваше да пострада и да възкръсне от мъртвите, и че "тоя Исус, Когото, каза той, аз ви проповядвам, е Христос" (Деян. 17:3).

Четвърто, преобразено е Павловото служение. Той се превръща от човек, мразещ хората, които не са евреи, в учител тъкмо на тези хора. От ревностен юдеин той се преобразява в евангелист, проповядващ сред езичниците. Като юдеин и фарисей Павел гледа отвисоко на презрените неевреи като на по-низши от Божия избран народ. Преживяното в Дамаск го превръща в предан апостол, чиято жизнена мисия е да помага на хората, които не са евреи. В Христос, Който се явява пред него, Павел вижда Спасителя на всички хора. От праволинеен фарисей, чиято мисия е да съхранява строгия юдаизъм, Павел се превръща във възвестител на новата радикална секта, наречена християнство, на която първоначално така рязко се е противопоставял. Промяната у него е толкова същностна, че "всички, които го слушаха, се удивляваха и казваха: "Не е ли тоя, който в Йерусалим съсипвал тия, които призовавали това име, и дошъл тука, за да закара такива вързани при главните свещеници?" (Деян. 9:21)

Историкът Филип Шаф пише: "Приемането на християнството от страна на Павел не само бележи повратна точка в неговия личен живот, но и слага началото на важна епоха в историята на апостолската църква и оттук -- в историята на човечеството. Това е най-плодотворното събитие след чудото на Петдесетница, то е в основата на всеобщата победа на християнството."⁵

По време на обед в университета в Хюстън седнах до един студент. Докато разисквахме темата за християнството, той изрази позицията, че няма исторически

доказателства за християнството или за Христос. Специалността на този студент беше история и забелязах, че една от книгите му беше история на Римската империя. Той призна, че в нея имало глава, посветена на апостол Павел и християнството. След като я прочел, вниманието му било привлечено от факта, че разделът за Павел започва с описание на живота на Савел от Тарс и свършва с описание на живота на апостол Павел. В предпоследния пасаж се казвало, че не е ясно какво точно се е случило между тези два периода. След като взех книгата Деяния и обясних появата на Христос след възкресението пред Павел, този студент разбра, че това е най-логичното обяснение на промяната, настъпила у Павел. По-късно той също повярва в Христос като в свой Спасител.

Елиас Андриус коментира: "Мнозина са открили в коренното преобразяване на този "фарисей на фарисеите" най-убедителното доказателство за истинността и силата на религията, към която той се е обърнал, както и върховната стойност, и мястото на личността на Христос". Арчибалд Макбрайд, професор в университета в Абърдийн, пише за Павел: "в сравнение с неговите постижения... постиженията на Александър и на Наполеон бледнеят като съвсем незначителни"⁶. По думите на Климент Павел "е носил вериги седем пъти; проповядвал е благовестието на Изток и на Запад; стигнал е до границата на Запада и е умрял, подложен на мъчения от управниците"⁷.

Павел неведнъж заявява, че живият възкресен Исус е променил неговия живот. Той е толкова убеден в Христовото възкресение, че също умира като мъченик за своята вяра.

Двама професори от Оксфорд -- Гилбърт Уест и лорд Литълтън -- решили да оборят основата на християнската вяра. Уест възнамерявал да докаже неистинността на възкресението, а Литълтън -- че Савел от Тарс никога не е приемал християнството. В процеса на работата си обаче и двамата стигат до противоположното заключение и стават горещи последователи на Исус. Лорд Литълтън пише: "Приемането на християнството и апостолството на ап. Павел, разгледано дори повърхностно, е само по себе си достатъчно доказателство, че християнството е божествено откровение."⁸ Той заключава, че ако са действителност двадесет и петте години, прекарани от Павел в страдание и служба на Христос, то и неговото обръщане към християнството е истина, защото всичко, което той извършва, започва с тази внезапна промяна. И ако неговото приемане на християнството е истина, Исус Христос е възкръснал от мъртвите, защото всичко, което Павел е и което прави, той отдава на факта, че е видял възкръсналия Христос.

БЕЛЕЖКИ

1 The Encyclopaedia Britannica, William Benton, Publisher. (Chicago: Encyclopaedia Britannica, Inc., 1970), v. 17, p. 469, 476, 473.

2 Dupont, J. The Conversion of Paul and Its Influence on His Understanding of Salvation by Faith, Apostolic History and the Gospel. Ed. by W. W. Gasque and R. P. Martin (Grand Rapids: W.B. Eerdmans Publishing Co., 1970), p. 177; p. 76.

3 Latourette, K. S. A History of Christianity (New York: Harper & Row, 1953), p. 76.

4 Sparrow-Simpson, W. J. The Resurrection and the Christian Faith (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1968), pp. 185-186.

5 Schaff, Ph. History of the Christian Church, v. 1, Apostolic Christianity, A.D. 1-100 (Grand Rapids: W. B. Eerdmans Publishing Co., 1910), p. 296.

6 Chambers's Encyclopaedia (London: Pergamon Press, 1966), v. 10, p. 516.

7 Schaff, Ph. History of the Apostolic Church (New York: Charles Scribner, 1957), p. 340.

8 Littleton, G. The Conversion of St. Paul (New York: American Tract Society, 1929), p. 467.

Как да кажеш на бялото черно?

Студент от университета на Уругвай ме попита: "Професор Макдауъл, защо не можете да оборите християнството?" Отговорих му: "Поради една много проста причина. Неспособен съм да обясня едно събитие от историята -- възкресението на Исус Христос."

След повече от 700 часа проучване по тази тема и подробно изследване на нейните основи стигнах до заключението, че възкресението на Исус Христос е или една от най-безчестните, порочни и безскрупулни измами, натрапвана някога на хората, или е най-значимият факт в историята.

Проблемът за възкресението извежда въпроса: "Обосновано ли е християнството?" извън сферата на философията и го пренася в сферата на историята. Има ли християнството исторически приемлива основа? Съществуват ли достатъчно доказателства, потвърждаващи вярата във възкресението?

Ето някои факти, свързани с това събитие: Исус от Назарет, еврейски пророк, твърди, че е Христос, чието идване е предречено в юдейското Писание. Той е задържан, осъден като политически престъпник и разпънат на кръст. Три дни след Неговата смърт и погребението Му няколко жени отиват на гроба Му, но не откриват там тялото. Неговите ученици твърдят, че Бог Го е възкресил от мъртвите и че Той се е явявал пред тях много пъти преди да се възнесе на небето.

Въз основа на тези факти християнството се разпространява в цялата Римска империя и продължава да упражнява огромно влияние върху хората по света през вековете.

Имало ли е в действителност възкресение?

ПОГРЕБЕНИЕТО НА ИСУС

Според юдейските погребални обичаи тялото на Исус е загърнато в ленено платно. Около 45 кг аромати, смесени, за да образуват еластично вещество, са използвани за обвиване на платното около тялото Му (Йоан 19:39-40).

След като тялото е поставено в гроб, изсечен в скала (Мат. 27:60), огромен камък (тежаш около два тона) е придвижен чрез лостове, за да запуши входа на гроба (Марк 16:4).

Мъже, обучени в строга римска дисциплина, пазят гроба. Страхът от наказание "е причина за безукорното изпълнение на поетите задължения, особено от страна на нощните пазачи"¹. Тези хора слагат на гроба римския печат -- знак за римската сила и авторитет. Печатът е поставен като мярка срещу възможна вандалщина². Всеки, който се опита да премести камъка от входа на гроба, би счупил печата и така би предизвикал гнева на римските съдии.

Но гробът е празен.

ПРАЗНИЯТ ГРОБ

Последователите на Исус твърдят, че Той е възкръснал от мъртвите. Те свидетелстват, че се е явявал пред тях в период от 40 дни, удостоверявайки присъствието си чрез множество "верни доказателства" (Деян. 1:3 -- в някои преводи се казва "необорими доказателства"). Апостол Павел казва, че Исус се е появил пред

повече от 500 негови последователи, голяма част от които били все още живи и могли да потвърдят това (I Кор. 15:3,,8).

Артър Ремзи пише: "Аз вярвам във възкресението отчасти защото някои факти са немислими без него."3 Празният гроб е "твърде прочут, за да бъде отречен". Паул Алтхаус твърди, че за възкресението "не би могло и да се говори в Йерусалим за един-единствен ден, за един час дори, ако празният гроб не е бил установен факт, признат от всички свидетели на тези събития"4.

Пол Майер заключава: "Ако всички факти се преценят внимателно и непредубедено, наистина е възможно да се обоснове, съгласно изискванията на историческото изследване, изводът, че гробът, в който Исус е бил погребан, действително е бил празен сутринта на първия Великден. Досега не са открити доказателства в литературните източници, епиграфията и археологията, които биха опровергали това твърдение."5

Как може да се обясни празният гроб? Може ли да се търси някаква естествена, отговаряща на природните закони причина?

Основавайки се на поразяващите исторически доказателства, християните вярват, че Исус е бил телесно възкресен във времето и пространството от свръхестествената сила на Бога. Вероятно е трудно да се повярва, но проблемите, до които води неверието, ни изправят пред дори по-големи трудности.

Обстоятелствата около гроба след възкресението говорят много. Римският печат е счупен, което означава неизбежно разпъване на кръст с главата надолу за тези, които са го сторили. Големият камък е отместен не само от входа, но и от цялата масивна гробница -- все едно някой го е вдигнал и го е сложил встраниб. Стражите са избягали. Юстиниан в своите Дигести (49.16) изброява осемнадесет причини, поради които стражите могат да бъдат убити. Сред тях са заспиване или изоставяне на поста.

Жените идват на гроба и го намират празен. Те изпадат в паника, връщат се и казват на мъжете. Петър и Йоан се затичват към гроба. Йоан стига пръв, но не влиза. Само поглежда вътре и вижда платното, с което е обвито тялото за погребението -- малко смачкано, но тялото не е там. Христовото тяло преминава непосредствено през тази плащаница към нов живот. Признайте си, че подобна гледка би ви накарала да повярвате, поне за момента.

Теориите, които обясняват възкресението чрез естествени причини, са неаргументирани. Те всъщност помагат да се изгради увереност в истинността на възкресението.

СБЪРКАН ГРОБ?

Според една теория, разработена от Кирсъп Лейк, се предполага, че жените, съобщили за изчезналото тяло, са сгресли гроба. Ако е така, тогава учениците, отишли да проверят казаното от жените, също трябва да са стигнали до погрешно посочения гроб. Но можем да бъдем сигурни, че юдейските власти, поискали поставянето на римски стражи на гроба, които да предотвратят евентуална кражба на тялото, не биха сбъркали мястото. Нито пък римските стражи биха се заблудили, защото те са били там.

Ако гробът беше сбъркан, юдейските власти незабавно биха извадили тялото от истинския гроб, заглушавайки за вечни времена всички мълви за възкресение.

Според друг опит за обяснение появите на Исус след възкресението са или плод на въображението, или халюцинации. Освен че противоречи на психологическите принципи, на които е подвластна появата на халюцинации, тази теория не съответства нито на историческата ситуация, нито на душевното състояние на апостолите.

И така, къде е истинското тяло и защо не е приведено като доказателство?

ТЕОРИЯ ЗА ПРИПАДЪКА

Популяризирана от Вентурини преди няколко века и често цитирана до днес, теорията за припадъка утвърждава, че Исус не е умрял в действителност. Той просто припада от изтощение и загуба на кръв. Всички Го мислят за мъртъв, но Той оживява и учениците Му смятат, че е бил възкресен.

Скептично настроеният Дейвид Фридрих Щраус -- самият той не вярва във възкресението -- оборва всички представи, че Исус е оживял след припадък: "Невъзможно е едно същество, излязло полумъртво от гробницата, което едва се придвижва, слабо и болно, нуждаещо се от лечение, превръзки, укрепване, специални грижи, и което накрая не е устояло на страданията, -- да е създадо впечатление у учениците, че е Победител над смъртта и гроба, Принц на живота, а тъкмо това впечатление, лежи в основата на бъдещото им служение. Подобно съживяване след припадък би могло само да отслаби впечатлението, което Той е създал у тях с живота и смъртта си. В най-добрия случай то би могло да придаде на представите им елегичен тон, но не и да превърне скръбта им в ентузиазъм и да извиси почитта им в преклонение."⁷

ОТКРАДНАТО ЛИ Е ТЯЛОТО?

Според друга теория учениците са откраднали тялото, докато стражите спели (Мат. 28:1-15). Потиснатостта и уплахата на учениците са силен аргумент срещу предположението, че те изведнъж са станали така смели и дръзки, че да се изправят пред войниците на гроба и да откраднат тялото. Те не са имали нагласата да предприемат такова нещо.

Дж. Андерсън, е бил декан на факултета по право в Лондонския университет, ръководител на катедрата по източно право във факултета за изучаване на Изтока и Африканските държави, директор на Института за развитие на правните науки в Лондонския университет. Коментирайки предположението, че учениците са откраднали тялото на Христос, той пише: "Това би било в абсолютно противоречие с всичко, което знаем за тях: с тяхното нравствено учение, с характеристиките на техния живот, с тяхната устойчивост спрямо страданията и гоненията. Нито пък би обяснило драматичното им преобразяване от унили и отчаяни страхливци в свидетели, които никой противник не би могъл да принуди да мълчат."⁸

Теорията, според която юдейските или римските власти са пренесли тялото на Христос, не е по-разумно обяснение за празния гроб, от предположението, че тялото е откраднато от учениците. Ако властите са разполагали с тялото или са знаели къде е то, защо не са обявили това, когато учениците започват да проповядват възкресението в Йерусалим? Ако са знаели къде е, защо не са обяснили точното му местонахождение? Защо не са извадили тялото, не са го сложили в една каруца и са го разнесли из центъра на Йерусалим? Подобно действие със сигурност би унищожило християнството.

Д-р Джон Монтгомъри коментира: "Версията, че ранните християни са изфабрикували тази приказка и след това са я проповядвали сред хората, които лесно са могли да я оборят просто като покажат тялото на Исус, надхвърля границите на правдоподобността."⁹

ДОКАЗАТЕЛСТВА ЗА ВЪЗКРЕСЕНИЕТО

Професор Томас Арнолд, директор на колежа Ръгби в продължение на четиринадесет години, автор на известната тритомна История на Рим и сочен като специалист по съвременна история в Оксфорд, е добре запознат със стойността на доказателствата при установяването на историческите факти. Той пише: "Дълги години съм изследвал историята на отминали времена, проучвал съм и съм преценявал свидетелствата на онези, които са писали за тях, и не познавам друг факт от човешката история, който да е подкрепен от по-убедителни и по-пълни доказателства от всякакъв вид (според разбирането на безпристрастния изследовател) от великия знак, който Бог ни е дал, че Христос е умрял и е възкръснал отново от мъртвите."¹⁰

Английският учен Брук Фос Уестскот заключава: "Взимайки предвид всички доказателства, няма да е пресилено да се каже, че никое друго историческо събитие не е по-добре или по-разностранно подкрепено от възкресението на Христос. Единствено предишното предположение, че то трябва да е измислено, би могло да породи представата за недостатъчност на доказателствата за него".¹¹

Д-р Саймън Грийнлийф е един от най-големите юридически умове, които страната ни е имала някога. Той е известен професор по право в Харвардския университет и е приемник на съдията Джоузеф Стори като професор по датско право в същия университет. В Речник на американските биографии Х. Нотс пише за него: "Издигането на авторитета на Юридическия факултет в Харвард до сегашните му позиции сред другите подобни факултети в САЩ се дължи на усилията на Стори и Грийнлийф." Докато е професор по право в Харвард, Грийнлийф пише книга, в която изследва удостоверяващата стойност на апостолските свидетелства за възкресението на Христос. Той отбелязва, че е невъзможно апостолите да "са упорствали толкова дълго в потвърждението на истините, проповядвани от тях, ако Исус всъщност не е възкръснал от мъртвите и ако те не са знаели този факт със сигурността, която са имали за всеки друг факт."¹² Грийнлийф заключава, че възкресението на Христос е едно от историческите събития, обосновани най-добре съгласно законите на юридическото доказателство, прилагани в съда.

Друг юрист, Франк Морисън, се заема да обори доказателствата за възкресението. Той смятал, че животът на Исус е един от най-красивите, живяни някога, но когато става дума за възкресението, според Морисън някой трябва да е добавил известен митичен елемент към историята на Исус. Той планира да разкаже за последните няколко дни от живота на Исус. Разбира се, като пренебрегне възкресението. Морисън си представя, че един интелигентен и разумен подход към Исус би изключил напълно възможността за Неговото възкресение. Но, разглеждайки фактите през призмата на своето юридическо образование, той е принуден да промени мнението си. В крайна сметка Морисън пише своя бестселър "Кой премести камъка?". Първата глава е озаглавена: "Книгата, която отказваше да бъде написана", а останалите глави са посветени на доказателствата за възкресението на Исус¹³.

Джордж Елдън Лад заключава: "Единственото разумно обяснение на тези исторически факти е, че Бог е възкресил Исус в телесна форма."¹⁴ Вярващият в Исус Христос днес може да е напълно уверен, подобно на първите християни, че неговата вяра се основава не на мит или легенда, а на безспорния исторически факт за възкръсналия Христос и празния гроб.

Най-важното е, че всеки вярващ може да изпита силата на възкръсналия Христос в своя живот днес. Първо, той може да бъде уверен, че неговите грехове са простени (I Кор. 15:3). Второ, може да е сигурен в своя вечен живот и в собственото си възкресение

от гроба (I Кор. 15:19-26). Трето, той може да бъде освободен от безсмисления и празен живот и да бъде преобразен в ново създание от Исус Христос (Йоан 10:10; II Кор. 5:17).

Каква е вашата преценка и какво решение ще вземете? Какво мислите за празния гроб? След като разглежда доказателствата от юридическа гледна точка, лорд Дарлинг, бивш министър на правосъдието на Англия, заключава: "Съществуват толкова поразителни доказателства, позитивни и негативни, свързани с факти и с обстоятелства, че никой разумен съд в света не може да постанови друга присъда освен тази, че историята на възкресението е истина".¹⁵

БЕЛЕЖКИ

- 1 Currie, G. *The Military Discipline of the Romans from the Founding of the City to the Close of the Republic*, 1928, pp. 41-43.
- 2 Robertson, A. T. *Word Pictures in the New Testament* (New York: R. R. Smith, Inc., 1931), p. 239.
- 3 Ramsey, A. M. *God, Christ and the World* (London: SCM Press, 1969), pp. 78-80.
- 4 Althaus, P. *Die Wahrheit des kirchlichen Osterglaubens* (Gutersloh: C. Bertelsmann, 1941), pp. 22, 25ff.
- 5 Independent, Press-Telegram, Long Beach, Calif., Saturday, april 21, 1973, p. A-10.
- 6 Макдауъл, Дж. *Evidence That Demands a Verdict* (San Bernardino, Calif., 1973), p. 231.
- 7 Strauss, D. *The Life of Jesus for the People* (London: Williams and Norgate, 1879, 2nd ed.), v. 1, p. 412.
- 8 Anderson, J.N.D. *Christianity: The Witness of History* (Tyndale Press, 1970, III, p. 92.
- 9 Montgomery, J. W. *History and Christianity* (Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1972), p. 78.
- 10 Arnold, Th. *Christian Life -- Its Hopes, Its Fears, and Its Close* (London: T. Fellowes, 1859), p. 324.
- 11 Литъл, П. *Знай защо вярваш* (София: Нов Човек, 1995).
- 12 Greenleaf, S. *An Examination of the Testimony of the Four Evangelists by the Rules of Evidence Administered in the Courts of Justice* (Grand Rapids: Baker Book House, 1965), p. 29.
- 13 Morison, F. *Who Moved the Stone?* (London: Faber and Faber, 1930).
- 14 Ladd, G. E. *I Believe in the Resurrection of Jesus* (Grand Rapids: W. B. Eerdmans Publishing Co., 1975), p. 141.
- 15 Green, M. *Man Alive* (Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1968), p. 54.

9

Моля истинският Месия да стане

Исус обосновава по различни начини Своите твърдения, че е Месия -- Божият Син. В тази глава искам да разгледам едно доказателство, което често се подценява, но то е сред най-стойностните: изпълнението на пророчествата за Неговия живот.

Исус се позовава непрекъснато на пророчествата в Стария Завет, за да подкрепи своите твърдения, че е Месия. В Гал. 4:4 Той казва: "А когато се изпълни времето, Бог изпрати Сина Си, Който се роди от жена, роди се и под закон." Тук се споменават предсказанията, които са се осъществили у Исус Христос. "И като почна от Мойсея и от всичките пророци, тълкуваше им писаното за Него във всичките Писания." (Лука 24:27) Исус се обръща към хората: "Тия са думите, които ви говорих, когато бях още с вас, че трябва да се изпълни всичко, което е писано за Мене в Мойсеевия Закон, в Пророците и Псалмите." (Лука 24:44) Той казва: "Защото, ако вярвахте в Мойсея,

повярвали бихте и в Мене; понеже той за Мене писа." (Йоан 5:46) Исус отбелязва: "Баща ви Авраам се възхищаваше, че щеше да види Моя ден." (Йоан 8:56) Апостолите, новозаветните писатели и т. н. постоянно се позовават на изпълнените пророчества, за да подкрепят твърденията на Исус, че е Божи Син, Спасител, Месия. "Но Бог по тоя начин изпълни това, което беше предизвестил чрез устата на всичките пророци, че Неговият Помазаник ще пострада." (Деян. 3:18) "И по обичая си Павел влезе при тях и три съботи наред разискваше с тях от Писанията (т.е. Стария Завет), та им поясняваше и доказваше, че Помазаника трябваше да пострада и да възкръсне от мъртвите и че "тоя Исус, Когото, каза той, аз ви проповядвам, е Помазаника." (Деян. 17:2-3) "Защото първо ви предадох онова, което и приех, сиреч, че Христос умря за греховете ни според Писанията [с други думи, Христовата смърт е предсказана в Стария Завет]; че бе погребан; че биде възкресен на третия ден според Писанията." (I Кор. 15:3,,4)

В Стария Завет има 60 основни предсказания за Месията и около 270 второстепенни, които са се сбъднали за един човек -- Исус Христос. Полезно е да погледнем на всички тези предсказания, сбъднали се у Христос, като на Негов "адрес". Вероятно никога не си давате сметка колко са важни подробностите, свързани с вашето име и вашия адрес, както и че тези подробности ви различават от четирите билиона други хора, живеещи на тази планета.

ЕДИН АДРЕС В ИСТОРИЯТА

Така и Бог пише, дори с още по-големи подробности, един "адрес" в историята, за да отдели Своя Син, Месията, Спасителя на човечеството от всеки друг, живял когато и да било -- в миналото, настоящето и бъдещето. Особеностите на този "адрес" могат да се открият в Стария Завет -- документ, написан за около хиляда години, съдържащ повече от триста позовавания на Исусовото идване. Прилагайки теорията на вероятностите, ще открием, че шансовете да се изпълнят едва 48 от тези пророчества за един човек са едно на 10157.

Задачата да се свърже "адресът" на Бога с един човек се усложнява допълнително от факта, че всички предсказания за Месията са изречени поне 400 години преди Той да се появи. Някои хора може да не са съгласни и да кажат, че тези пророчества са били записани след времето на Христос и са били нагодени така, че да съвпадат с Неговия живот. Това може да ви звучи правдоподобно, докато не разберете, че Септуагинта (старогръцкият превод на Стария Завет, написан на еврейски) е факт ок. 150-200 г. пр. Хр. Този старогръцки превод показва, че е налице период от поне 200 години между записването на пророчествата и тяхното осъществяване у Христос.

Бог пише един "адрес" в историята, който несъмнено само Месията може да изпълни. Имало е около 40 по-известни мъже, претендиращи, че са еврейският Месия. Но само един -- Исус Христос -- се позовава на сбъдналите се пророчества, за да докаже Своите твърдения. И само доказателствата, с които Той си служи, подкрепят тези твърдения.

Нека се спрем на някои от тези детайли: Кои събития е трябвало да предшестват и да съвпадат с появата на Божия Син?

За да започнем, трябва да се върнем към Битие 3:15. Тук срещаме първото пророчество за Месия. В цялото Писание само един Човек е "роден от семето на жена" -- всички други са родени от семето на мъж. Тук се говори за някой, който ще дойде на света и ще развали делото на Сатана ("ще ти нарани главата").

В Битие 9 и 10 гл. Бог стеснява още повече "адреса". Ной има трима синове -- Сим, Хам и Яфет. Днес всички народи по света могат да изведат родословието си от

тези трима мъже. Но с това твърдение Бог отстранява две трети от тях от родословната линия на Месията. Той ще дойде от рода на Сим.

По-нататък, стигайки до 2000 г. пр. Хр., виждаме Бог да призовава човек на име Авраам да напусне Ур Халдейски. Когато Бог се обръща към Авраам, Той определя още по-точно, че Месия ще бъде един от неговите потомци (Бит. 12, 17, 22 гл.). Всички родове на земята ще бъдат благословени чрез Авраам. Когато на Авраам се раждат двама снове, Исаак и Исмаил, и Бог избира неговия втори син -- Исаак, много от потомците на Авраам също така са отстранени като възможни предци на Месия (Бит. 17 и 21 гл.)

Исаак има двама снове, Яков и Исав, и Бог избира Яков (Бит. 28 гл.; 35:10-12; Числ. 24:17). Яков има дванадесет снове, които поставят началото на дванадесетте племена на Израил. Тогава Бог отделя за родословието на Месия племето на Юда и отстранява 11/12 от израилските племена. А от всички родове в племето на Юда е избран родът на Йесей (Ис. 11:1-5). Можем да видим как се очертава линията на вероятността.

Йесей има осем деца и във II Цар. 7:12-16 и Йер. 23:5 Бог отстранява 7/8 от неговите наследници: там четем, че избраният от Бога Човек ще бъде не само от семето на жена, от потеклото на Сим, от народа на евреите, от рода на Исаак, от коляното на Яков, от племето на Юда, но и ще бъде от семейството на Давид.

В едно пророчество от 1012 г. пр. Хр. (Пс. 22:6-18; Зах. 12:10; ср. Гал. 3:13) се казва също, че ръцете и краката на този Човек ще бъдат прободени (т.е. Той ще бъде разпънат на кръст). Тази характеристика е описана 800 години преди римляните да въведат наказанието разпъване на кръст.

В Исая 7:14 се добавя, че Той ще бъде роден от девица: естествено раждане при девствено зачатие, което е отвъд сферата на човешкото планиране и контрол. Няколко пророчества, записани в Исая и Псалмите (Ис. 8:14; 28:16; 49:6; 50:6; 52:53; 60:3; Пс. 22:7-8; 118:22), представят обществото и реакцията, с които ще се сблъска избраният от Бога човек: Неговият собствен народ, юдеите, ще Го отхвърли, а езичниците ще вярват в Него. Йоан Кръстител ще бъде Негов предвестник (Ис. 40:3; Мал. 3:1), глас сред пустинята, човек, който ще подготви пътя за Господа.

ТРИДЕСЕТ СРЕБЪРНИКА

Обърнете внимание също така на седемте елемента на пророчеството (Зах. 11:11-13; Пс. 41; ср. Йер. 32:6-15 и Мат. 27:3-10), които стесняват периметъра на драмата още повече. Тук Бог отбелязва, че Месията ще бъде (1) предаден (2) от Свой приятел (3) за тридесет (4) сребърника и че те ще бъдат (5) хвърлени на пода (6) на храма и (7) ще се използват за закупуването на нивата на грънчаря -- за гробище на чужденци.

В Михей 5:2 от всички градове на света Бог избира за родно място на Месия Витлеем, чието население е по-малко от 1000 души.

След това чрез редица предсказания Бог дори определя времето, в което ще живее избраният Човек. Например, в Мал. 3:1 и в четири други стиха от Стария Завет (Пс. 118:26; Дан. 9:26; Зах. 11:13; Аг. 2:7-91) се казва, че Месията трябва да дойде, докато храмът на Йерусалим все още не е разрушен. Това има много голямо значение, след като знаем, че храмът е разрушен през 70 г. сл. Хр. и оттогава не е бил построяван отново.

Точното родословие; мястото, времето и начинът на раждане; реакцията на хората, предателството; видът смърт. Това е само фрагмент от стотиците детайли,

които съставят "адреса", очертаващ фигурата на Божия Син, Месията, Спасителя на света.

ВЪЗРАЖЕНИЕ: ТОВА ИЗПЪЛНЕНО ПРОРОЧЕСТВО Е СЪВПАДЕНИЕ

Критикът би отговорил: "Бихте могли да откриете някои от тези предсказания, изпълнени в живота на Кенеди, Мартин Лутър Кинг, Насър и т.н."

Да, бихте могли да намерите едно или две предсказания, сбъднали се в живота на други хора, но не и всичките 60 основни пророчества и 270 второстепенни. Всъщност, ако можете да откриете някой друг освен Исус, жив или умрял, в чийто живот да са осъществени и само половината от пророчествата за Месия, изброени в книгата на Фред Джон Мелдау Месията в двата Завета, издателството "Крисчън виктъри" (Christian Victory Publishing Company) в Денвър е готово да ви даде 1000 долара награда.

Харолд Хартцлър от Сдружението на американските учени в предговора си към една от книгите на Питър Стоунър отбелязва: "Ръкописът на Науката говори беше внимателно разгледан от комисия, съставена от членове на Сдружението на американските учени, и от Изпълнителния съвет на същата организация. Стигна се до заключението, че ръкописът като цяло е прецизен и съобразен с представения научен материал. Използваният математически анализ се основава на принципите на теорията на вероятностите, които са твърдо установени. Професор Стоунър е приложил тези принципи по подходящ и убедителен начин".

Числата, отразяващи вероятността, които ще споменем сега, са взети от тази книга с цел да покажем, че съвпадението се изключва от теорията на вероятностите. Стоунър пише, че, ако приложим съвременната теория на вероятностите към осем предсказания, "ще открием, че шансът даден човек да е живял досега и за него да са в сила всичките осем пророчества е едно на 1017". За да ни помогне да разберем тази изумителна вероятност, Стоунър дава следния пример: "Ако вземем 1017 сребърни долара и ги разпрострем върху площта на щата Тексас, те ще покрият земята със слой, дебел 60 см. Сега маркирайте един от тези долари и разбъркайте цялото количество в целия щат. Завържете очите на някой човек и му кажете, че може да пътува колкото иска, но трябва да намери един сребърен долар и да потвърди, че точно той е маркираният. Какъв шанс би имал този човек да избере търсения долар? Същият шанс, който са имали и пророците, да се сбъднат у един човек записаните от тях осем предсказания, от тяхното време до днес, при условие, че са написали тези пророчества, водени от собствената си мъдрост.

"И така, тези пророчества или са дадени по вдъхновение от Бог, или пророците просто са ги записали -- такива каквито са мислели, че трябва да бъдат. В такъв случай пророците имат само един шанс на 1017 да се сбъднат предсказанията им у един човек, но те всички се изпълняват у Христос.

Това означава, че осъществяването само на тези осем пророчества доказва, че Бог е вдъхновил записването на предсказанията с точност, на която ѝ липсва шанс само едно на 1017, за да бъде абсолютна."²

ДРУГО ВЪЗРАЖЕНИЕ

Според него Исус съзнателно се е опитвал да изпълни юдейските пророчества. То изглежда правдоподобно, докато не осъзнаем, че много от подробностите около идването на Месията са изцяло извън човешки контрол. Например -- мястото на раждането Му. Мога да чуя Исус в утробата на Мария да казва, докато тя язди

магарето: "Мамо, няма да успеем..." Когато Ирод пита първосвещениците и книжниците: "Къде трябва да се роди Христос?", те отвърщат: "Във Витлеем Юдейски, защото така е писано чрез пророка..." (Мат. 2:5) Или времето на идването Му. Начинът на раждането Му. Предателството на Юда и цената на това предателство. Начинът, по който умира. Реакцията на хората, подигравките и заплуването, втренчените погледи. Хвърленият жребий за дрехите Му. Неразкъсаната Му дреха и т.н. Изпълнението на половината от пророчествата е извън Неговите възможности. Той не би могъл да повлияе на раждането Си от семето на жена, от потеклото на Сим, от наследниците на Авраам и т.н. Не е чудно, че Исус и апостолите се позовават на сбъдналите се пророчества, за да подкрепят твърденията си.

Защо Бог се насочва към всички тези изпитания? Смятам, че причината е желанието Му Исус да има пълната подкрепа, удостоверяваща авторитета Му, която ще Му бъде нужна, когато дойде на света. Нали най-вълнуващото, за което Исус Христос идва, е да промени живота на хората. Той Сам доказва точността на стотиците предсказания от Стария Завет, описващи Неговото идване. И той единствен може да изпълни най-великото пророчество за всички онези, които ще Го приемат -- обещанието за нов живот: "Ще ви дам и ново сърце, и нов дух ще вложа вътре във вас... Затуй, ако някой е в Христа, той е ново създание; старото премина; ето, всичко стана ново" (Йез. 36:25-27; II Кор. 5:17).

БЕЛЕЖКИ

1 За по-подробен анализ на пророчеството в Дан. 9 гл. виж с. 178-181 от моята книга Доказателства, които изискват решение (виж бел. 6 от осма глава).

2 Stoner, P. W. and R. C. Newman, *Science Speaks* (Chicago: Moody Press, 1976), pp.106-112.

10

Няма ли и друг начин?

Наскоро в Тексаския университет един студент ме запитва: "Защо Исус е единственият път за връзка с Бога?" На лекцията бях показал -- Исус твърди, че е единственият път към Бога: свидетелствата на Писанието и на апостолите са надеждни и има достатъчно доказателства, подкрепящи вярата в Исус като Спасител и Господ. И все пак той зададе въпроса: "Защо Исус? Няма ли и друг начин за връзка с Бога? А Буда? Мохамед? Не може ли човек просто да живее добър живот? Ако Бог е толкова любещ, няма ли да приеме всички хора такива, каквито са?"

Един бизнесмен ми каза: "Очевидно сте доказали, че Исус Христос е Божият Син. Но освен Него няма ли и други начини да се свържем с Бога?"

Тези коментари са показателни за въпросите на мнозина днес защо човек трябва да вярва в Исус като Спасител и Господ, за да влезе във взаимовръзка с Бога и да изпита прощението на греховете. Отговорих на студента, че много хора не разбират природата на Бога. Обикновено се поставя въпросът: "Как може един любещ Бог да позволи на грешника да отиде в ада?" Аз бих попитал: "Как може един свят, справедлив и праведен Бог да допусне грешник в своето присъствие?" Неразбирането на същностната природа и характер на Бог е причината за толкова много богословски и етически проблеми. Повечето хора възприемат Бога като любещ Бог и не се задълбочават по-нататък. Проблемът е, че Богът не е само Бог, изпълнен с любов. Той е и праведен, справедлив и свят Бог.

Ние познаваме Бога преди всичко чрез неговите характеристики или атрибути. Една такава характеристика не е част от Бога. Преди си мислех, че ако взема всички характеристики на Бога -- святост, любов, справедливост, праведност -- и ги събера, цялото ще бъде равно на Бога. Да, но това не е вярно. Характеристиката не е нещо, което е част от Бога, а е нещо, което е истинно по отношение на Бога. Например, когато казваме, че Бог е любов, нямаме предвид, че част от Бога е любов, а че любовта е нещо истинно за Бога. Когато Бог обича, Той просто е самият Себе Си.

Ето един проблем, който възниква в резултат на човешкото грехопадение. В далечното минало Бог решава да създаде мъжа и жената. Преди всичко смятам, че, както става ясно от Библията, Той ги създава, за да сподели с тях Своята любов и слава. Но когато Адам и Ева започват да се бунтуват и тръгват по свой собствен път, грехът навлиза сред човешкия род. От този момент хората са грешни или отделени от Бога. Това е "затруднението", в което се озовава Бог. Той създава мъжете и жените, за да сподели Своята слава с тях, но те пренебрегват Неговите съвети и заповеди и избират пътя на греха. Тогава Той се обръща към тях със Своята любов, за да ги спаси. И тъй като е не само любещ, но и свят, справедлив и праведен Бог, самата Му природа би унищожила всеки грешник. В Библията се казва: "Защото заплатата на греха е смърт." И така, можете да кажете, че пред Бога изниква проблем.

Бог в Своето Триединство -- Бог Отец, Бог Син и Бог Свят Дух -- взема решение. Исус, Бог Син, да се въплъти като човек. Да стане Бог-човек. Това е представено в Йоан 1 гл., където се казва, че Словото става плът и заживява сред нас. Както и във Филипяни 2 гл., където четем, че Христос Исус се отказва от всичко и приема образ на човек.

Исус е Бог-Човек. Той е до такава степен човек, като че ли никога не е бил Бог, и до такава степен Бог, като че ли никога не е бил човек. По Свой собствен избор Той живее безгреховен живот, подчинявайки се напълно на Ощеца. Библейското твърдение, че "заплатата на греха е смърт" не се отнася за Него. Тъй като е не просто тленен човек, а и безграничен Бог, Неговите възможности да поеме върху Себе Си греховете на света са безгранични. С разпъването Му на кръста преди 2000 години един свят, справедлив и праведен Бог излива гнева Си върху Своя Син. И когато Исус казва: "Свърши се", справедливата, праведна природа на Бога е удовлетворена. Може да се каже, че от този момент Бог е "свободен" да се отнася към човечеството с любов, без да трябва да унищожава грешните, тъй като чрез смъртта на Исус на кръста праведната природа на Бога е удовлетворена.

Често питам хората: "За кого умира Исус?" и обикновено ми отговарят: "За мен" или "За света". А аз казвам: "Да, това е вярно, но за кого още умира Исус?" и те най-често казват: "Ами не знам." Тогава отвърщам: "За Бог Отец." Виждате ли, Христос умира не само за нас, но и за Ощеца. Това е посочено в Римляни 3 гл., където се говори за умилостивение. Умилостивение по принцип означава удовлетворяване на някакво изискване. И когато Исус умира на кръста, Той умира не само заради нас, но и за да изпълни светите и справедливи изисквания на същностната Божия природа.

Един случай преди няколко години в Калифорния хвърля светлина върху това, което прави Исус за решаването на проблема, стоящ пред Бога за отношението Му към греха на човечеството. Млада жена била задържана за превишена скорост. Наложили й глоба и трябвало да даде обяснения пред съда. Съдията прочел призовката и попитал: "Виновна ли сте или сте невинна?" Жената отговорила: "Виновна съм." Съдията ударил с чукчето и я глобил 100 долара. Тогава се случило нещо странно. Съдията станал, свалил тогата си, застанал отпред, извадил портфейла си и платил глобата. Какво е обяснението? Той бил неин баща. Обичал дъщеря си, но бил справедлив съдия. Неговата дъщеря нарушила закона и той не можел просто да й каже: "Обичам те

толкова много и затова ти прощавам. Свободна си." Ако беше постъпил така, не би бил справедлив съдия. И не би спазил закона. Но той обичал дъщеря си толкова много, че с готовност свалил тогата си, застанал пред съда, представил я като своя дъщеря и в качеството си на неин баща платил глобата.

Този пример онаглеждава донякъде това, което Бог прави за нас чрез Исус Христос. Ние сме съгрешили. Библията казва: "Заплатата на греха е смърт." Колкото и да ни обича, Бог трябва "да удари с чукчето" и да каже: смърт, защото Той е праведен и справедлив Бог. Но тъй като е и любещ Бог, Той ни обича толкова много, че пожелава да слезе от престола си в образа на човека Исус Христос и да плати цената за нас, която е смъртта на Христос на кръста.

Тук много хора поставят въпроса: "Защо Бог не може просто да прости?" Изпълнителният директор на голяма корпорация ми каза: "Моите подчинени често правят нещо не както трябва, чупят нещо например, и аз просто им прощавам." След това добави: "Да не се опитвате да кажете, че аз мога нещо, което Бог не може?" Хората не осъзнават, че там, където има прошка, винаги има и заплащане. Нека вземем за пример случая, при който моята дъщеря счупва някаква лампа вкъщи. Аз съм любещ и прощаващ баща, така че я взимам в скута си, прегръщам я и казвам: "Не плачи, скъпа. Татко те обича и ти прощава." Обикновено онзи, на когото разказвам тази история, отговаря: "Тъкмо това би трябвало да направи и Бог." Тогава задавам въпроса: "Кой плаща за лампата?" Истината е, че аз плащам. Прощката винаги има цена. Да предположим, че някой ви обиди публично и по-късно вие му кажете благородно: "Прощавам ти." Тогава кой плаща цената на обидата? Вие.

Така постъпва и Бог. Той казва: "Прощавам ви." Но сам плаща цената чрез кръста.

11

Той промени моя живот

Исус Христос е жив. Фактът, че аз съм жив и че правя нещата, които правя, е доказателство, че Исус Христос е възкръснал от мъртвите.

Тома Аквински пише: "Във всяка душа се крие жажда за щастие и смисъл." Като тийнейджър исках да бъда щастлив. Няма нищо лошо в това. Исках да бъда един от най-щастливите хора на света. Освен това търсех смисъл в живота си. Търсех отговори на въпросите: "Кой съм аз?", "Защо съм на този свят?", "Накъде вървя?"

Нещо повече -- исках да бъда свободен. Исках да бъда един от най-свободните хора в целия свят. Свободата за мен не означава да излезеш навън и да правиш каквото си искаш. Това го може всеки и много хора го правят. Свободата значи "да имаш силата да правиш онова, което знаеш, че трябва да правиш." Повечето от хората знаят какво трябва да правят, но нямат силата да го правят. Те са в робство.

Така започнах да търся отговорите. Изглежда почти всеки се нуждае от някакъв вид религия. Затова се насочих към очевидното и "влетях" в църквата. Но явно не съм открил истинската църква. Някои от вас знаят за какво говоря: в църквата се чувствах по-зле, отколкото навън. Ходех там сутрин, следобед и вечер.

Тъй като съм много практичен, когато нещо не "действа", го захвърлям. Захвърлих религията. Единственият резултат от това преживяване беше, че веднъж пуснах 25 цента дарение, а си извадих 35 цента за чаша млечен шейк. И това важи за всички хора, които някога са "печелили" от "религията".

Започнах да се питам дали отговорът не е в престижа. Да бъдеш ръководител, да приемеш някаква кауза, да й се отдадеш, да бъдеш "популярен" -- може би всичко това изгражда търсения отговор. В първия университет, в който постъпих, студентските

ръководители се разпореждаха с касата и демонстрираха своята тежест наоколо. Така се кандидатирах за председател на първокурсниците и бях избран. Беше хубаво да познаваш всеки от студентския град и всеки да казва: "Здрасти, Джош!", да вземаш решенията, да харчиш парите на университета, парите на студентите, да наемаш лекторите, които ти искаш. Беше страхотно, но отмина като всичко друго, което бях опитвал. Ставах в понеделник сутринта, обикновено с главоболие заради предишната вечер и настроението ми звучеше така: "Ето, започват нови пет дни." Издържах от понеделник до петък. Щастието ме навествяваше в три вечери от седмицата: петък, събота и неделя. Тогава порочният кръг отново се завърташе.

О, аз ги мамех в университета -- те мислеха, че съм едно от най-щастливите момчета наоколо. По време на политическите кампании използвахме фразата "Щастието е Джош". Направих повече купони със студентските пари от който и да било друг, но те никога не осъзнаха, че моето щастие е като на толкова много други хора. То зависеше от обстоятелствата край мен. Ако нещата вървяха добре за мен, се чувствах страхотно. Когато обаче всичко тръгнаше надолу, се чувствах отвратително.

Бях като лодка в океана, подхвърляна напред-назад от вълните, т.е. от обстоятелствата. Едно библейско понятие характеризира много точно този тип живот: ад. Но не можех да намеря някой, който да живее по друг начин, нито някой, който да ми каже как да живея различно или да ми даде сила за това. Всички ме наставляваха какво да правя, но никой не ми даваше сила за това. Започнах да се отчайвам.

Подозирам, че малко хора в университетите и колежа на тази страна са били по-искрени от мен в опита си да намерят смисъл, истина и цел на живота си. Във и около университета забелязах малка група хора: осем студенти и двама преподаватели. Имаше нещо различно в техния живот. Изглежда, те знаеха защо вярват в това, в което вярват. Обичам да съм край такива хора. Не ме интересува дали те са съгласни с мен. Някои от най-близките ми приятели не приемат нещата, в които вярвам, но аз уважавам хората с убеждения. (Не ги срещам често, но изпитвам уважение към тях.) Затова понякога се чувствам по-уютно с някои решителни в позициите си водачи, отколкото с повечето християни. Някои от християните, които срещам, са толкова безлични, че се питам дали половината от тях не са само маскирани като християни. Но хората от тази малка група изглежда знаеха накъде отиват. Това не е нещо обичайно за университетските студенти.

Хората, които започнах да забелязвам, не просто говореха за любов. Те се чувстваха ангажирани. Явно оставаха над обстоятелствата на университетския живот, а очевидно всеки друг бе подвластен на техния натиск. Забелязах нещо важно -- те изглеждаха щастливи, а това е състояние на ума, което не зависи от обстоятелствата. Явно разполагаха с някакъв вътрешен, постоянен източник на радост. Бяха безобразно щастливи. Притежаваха нещо, което аз няхах.

Когато някой имаше нещо, което аз няхах, като всеки обикновен студент започвах също да го желая. Затова заключват велосипедите в колежа. Ако образованието беше наистина отговорът, университетът би бил най-нравствената общност. Но не е така. Затова реших да стана приятел с тези хора, които ме привличаха.

Две седмици след това решение всички стояхме около една маса в залата на студентския съюз -- шестима студенти и двама преподаватели. Разговорът започна да се доближава до темата за Бога. Ако си несигурен човек и разговорът се насочи към Бога, проявяваш склонност да бъдеш нагъл. Всеки студентски град или всяка студентска общност си има своя говорител, който казва: "А, християнството... Ха, ха! Това е за слабците. Не е за интелектуалци." (Обикновено колкото повече говори такъв човек, толкова по-голям е вакуумът край него).

Те ме безпокояха. Така че, накрая погледнах към една от студентките -- жена, която изглеждаше добре (преди мислех, че всички християни са грозни); облегнах се на стола си, защото не исках другите да си помислят, че се интересувам от нея и попитах: "Кажете ми какво промени вашия живот? Защо той е толкова различен от живота на другите студенти, на ръководителите в студентската общност и на преподавателите? Защо?"

Тази млада жена трябва да е била доста уверена. Тя ме погледна право в очите и без усмивка каза две думи, които никога не съм очаквал да чуя като част от решението на даден проблем в университета. Тя каза: "Исус Христос." Аз отговорих: "О, за Бога, не ми пробутвайте този боклук. Писнало ми е от религия. Писнало ми е от църквата. Писнало ми е от Библията. Не ми пробутвайте тези глупости за религия." Тя отвърна: "Господине, аз не съм казала религия. Казах Исус Христос." Младата жена наблегна на нещо, което дотогава не знаех. Християнството не е религия. Религията е човешкият опит да се стигне до Бога чрез добри дела. Християнството е Богът, Който идва при хората чрез Исус Христос, за да им предложи взаимовръзка със самия Себе Си.

Вероятно в университетите има повече хора с погрешни схващания за християнството, отколкото на което и да било друго място в света. Наскоро се срещнах с един асистент, който на семинар отбеляза, че "всеки, който влиза в църквата, става християнин". Отговорих му: "Влизането в гараж превръща ли ви в автомобил?" Не е задължително. Християнинът е човек, който се уповава на Христос.

Новите ми приятели ме предизвикваха да разсъждавам върху твърденията, че Исус Христос е Божият Син, че се е въплътил в човешки образ, живял е сред хората и е умрял на кръста за греховете на човечеството, че е бил погребан и е възкръснал три дни по-късно, както и че може да промени живота на всеки човек от XX век.

Мислех, че това е фарс. Всъщност смятах, че повечето християни са идиоти. Познавах неколцина. Преди чаках някой християнин да заговори в класната стая, за да мога да го разкъсам на парчета и да удържа съкрушителна победа над неуверения преподавател. Представях си, че ако някой християнин има една мозъчна клетка, тя би умряла от самота. Не знаех нищо по-добро за християнството.

Но тези хора ме предизвикваха отново и отново. Накрая приех тяхното предизвикателство, но го направих от гордост, за да ги опровергая. Тогава не знаех, че съществуват факти. Не знаех, че съществуват доказателства, които човек може да преценява.

В крайна сметка стигнах до заключението, че Исус Христос трябва да е бил Този, за Когото се е представял. Всъщност в основата на първите ми две книги беше желанието да опровергая християнството. Когато не успях, станах християнин. Вече изминаха тринадесет години, откакто съм се посветил на проблема защо смятам, че вярата в Исус Христос е напълно приемлива за човешкия разум.

Но независимо от всичко по онова време се сблъсках със сериозен проблем. Разумът ми казваше, че това е истина, но моите желания ме тласкаха в друга посока. Открих, че да станеш християнин е твърде съсипващо за собственото ти Аз. Исус Христос отправяше непосредствено предизвикателство към желанието ми да вярвам в Него. Нека перифразирам думите Му: "Виж! Стоя на вратата и непрекъснато хлопам. Ако някой чува, че го призовавам и отвори вратата, ще вляза при него." (Откр. 3:20) Не ме интересуваха дали е вървял по вода и дали е превърнал водата във вино. Не ми бяха нужни панаири. Не можех да измисля по-бърз начин да загубя доброто си настроение. Така разумът ми казваше, че християнството е истинно, а желанията ми ме тласкаха в друга посока.

Винаги когато бях край тези ентузиазирани християни, започваха конфликти. Ако си бил някога край щастливи хора, когато ти самият си нещастен, разбираш как

могат да ти досаждат. Те бяха така щастливи, а аз -- така нещастен, че буквално ми идеше да стана и да избягам далеч от студентския съюз. Стигна се дотам, че си лягах в 10 и не заспивах преди 4 часа сутринта. Знаех, че трябва да взема решение преди да се побъркам! Винаги съм бил с широки възгледи, но не толкова, че да си загубя ума.

Но понеже бях с широки възгледи, на 19 декември 1959 г. в 8 и 30 ч. вечерта, през втората ми година в университета, станах християнин.

Някой ме попита: "Откъде знаеш?" Казах: "Виж! Аз бях там. Това промени живота ми." Тази нощ се молих. Молих се за четири неща, чрез които да установя връзка с възкръсналия, жив Христос. След това Той преобрази живота ми.

Първо казах: "Господи Исусе, благодаря Ти, че умря на кръста за мен." Второ: "Признавам тези неща в моя живот, които не одобряваш и Те моля да ми простиш и да ме очистиш." (В Библията четем: "Ако са греховете ви като мораво, ще станат бели като сняг.") Трето казах: "Точно сега, по най-добрия начин, който знам, отварям вратата на моето сърце и на живота си и се уповавам на Теб като мой Спасител и Господ. Поеми управлението на моя живот. Промени ме изцяло. Направи от мен такъв човек, какъвто Ти си ме създал да бъда." Последното, за което се молих, беше: "Благодаря Ти, че навлезе в моя живот чрез вярата ми." Това беше вяра, основана не на невежество, а на доказателствата и фактите от историята и Божието Слово.

Сигурен съм, че сте чували как хора с различни вярвания говорят за своето "мигновено просветление". Но при мен не се случи нищо, след като се молих. Подчертавам -- нищо. И все още не ми бяха поникнали крила. Тъкмо обратното, след като взех това решение, се почувствах по-зле. Чувствах се буквално така, като че ли щях да повърна. Усещах, че съм много болен. "О, не, в какво се забърках пък сега?" -- се питах. Наистина чувствах, че приближава крайт ми (и съм сигурен -- някои хора смятаха, че наистина е така).

Ще ви кажа едно нещо: за периода от шест месеца до година и половина след това аз открих, че не съм вървял към края си. Моят живот бе променен. Влязох в спор със завеждащия катедрата по история в Среднозападния университет и казах, че моят живот е бил променен, а той ме прекъсна с думите: "Макдауъл, нима се опитвате да ни кажете, че в двадесети век Бог наистина е променил вашия живот? В каква област?" След като говорих 45 минути, той каза: "Добре, това е достатъчно."

Една такава сфера, за която му говорих, беше моята неспособност да намеря покой. Винаги трябваше да съм зает с нещо. Трябваше да съм в къщата на приятелката си или някъде другаде, в оживена дискусия. Вървах през студентското градче и умът ми беше като вихрушка, с множество конфликти, блъскащи се в стените. Когато сядах и се опитвах да уча или да размишлявам, не можех. Но няколко месеца след като взех решението си за Христос, у мен се появи някакъв вид духовен мир. Не ме разбирайте погрешно. Не говоря за отсъствието на конфликти. Това, което открих при връзката си с Исус, беше не толкова отсъствието на конфликти, а умението да се справям с тях. Не бих го заменил за нищо друго на света.

Втората сфера, в която започнах да се променям, беше лошият ми нрав. Преди кипвах само ако някой ме погледнеше малко накриво. Все още имам белези, след като едва не убих човек през първата си година в университета. Нравът ми беше до такава степен част от мен, че въобще не съм се стремил съзнателно да го променям. Едва не кипнах, когато открих, че гневът ми го няма! Само веднъж за четиринадесет години съм се разгневявал сериозно -- и когато се случи, шест години след това поправях стореното!

Има и друга сфера, с която не се гордея. Но я споменавам, защото много хора се нуждаят от същата промяна в живота си, а аз открих източника на тази промяна: връзката с възкръсналия, жив Христос. Тази сфера е омразата. В моя живот е имало

много омраза. Тя не се проявяваше външно, а разкъсваше отвътре. Бях скаран с хората, с нещата, с проблемите. Подобно на толкова много хора бях несигурен. Когато срещнеш някой, различен от мен, той се превръща в заплаха за мен.

Но един човек мразех повече от всеки друг на света. Баща ми. Ненавиждах го с цялото си сърце. За мен той беше градският алкохолик. Ако сте от малък град и един от родителите ви е алкохолик, знаете какво имам предвид. Всички знаеха. Моите приятели идваха в гимназията и се подиграваха с баща ми. Те не мислеха, че това ме притеснява. Аз бях като другите, смеех се външно, но нека ви кажа, че в себе си плачех. Отивах в обора и виждах майка си да лежи в тора зад кравите -- така пребита, че не можеше да стане. Когато ни идваха приятели на гости, извеждах баща ми, връзвах го в обора и паркирах колата край силоза. Казвахме на приятелите си, че го няма. Не мисля, че някой може да мрази някого повече, отколкото аз мразех баща си.

След като взех решението си за Христос -- може би пет месеца след това -- Божията любов навлезе в моя живот чрез Исус и беше толкова силна, че обхвана тази омраза и я преобърна. Бях способен да застана пред баща си, да го гледам в очите и да кажа: "Татко, обичам те." И това беше истина. След някои от нещата, които бях направил, това го потресе.

Когато се прехвърлих в частен университет, преживях сериозна автомобилна катастрофа. Закараха ме вкъщи с шина на врата. Никога няма да забравя как баща ми влезе в моята стая. Той ме попита: "Сине, как може да обичаш баща като мен?" Отговорих му: "Татко, преди шест месеца те презирах." Тогава споделих с него моите заключения за Исус Христос: "Татко, позволих на Христос да влезе в живота ми. Не мога да го обясня напълно, но като резултат от тази връзка открих способността да обичам и да приемам не само теб, но и другите хора такива, каквито са."

Четиридесет и пет минути по-късно преживях едно от най-големите вълнения в моя живот. Един човек от собственото ми семейство, човек, който ме познаваше толкова добре, ми каза: "Сине, ако Бог може да направи в моя живот това, което видях, че е направил в твоя, искам да му позволя да го стори." Тогава моят баща се моли с мен и повярва в Христос.

Обикновено промените стават за дни, седмици, месеци, дори години. Моят живот беше променен за период от около шест месеца до година и половина след като повярвах. Животът на баща ми се промени непосредствено пред очите ми. Сякаш някой беше включил електрическа крушка. Никога не съм виждал толкова бърза промяна -- нито преди, нито след това. Баща ми докосна уиски само веднъж след това. Доближи го до устните си и това беше всичко. Убеден съм в извода: връзката с Исус Христос променя живота.

Може да се присмивате на християнството, да му се подигравате. Но то действа. То променя живота. Ако вярвате в Христос, започнете да наблюдавате отношенията и действията си, защото Исус Христос ще промени живота ви.

Но християнството не е нещо, което можеш да "прегълтнеш" вместо някого или да го принудиш със сила да приеме. Вие имате свой живот и аз имам мой. Всичко, което мога да направя, е да ви разкажа какво съм научил. След това решението е ваше.

Може би моята молитва ще ви помогне: "Господи Исусе, имам нужда от Теб. Благодаря Ти, че умря на кръста за мен. Прости ми и ме очисти. От този момент вярвам в Теб като Спасител и Господ. Направи от мен такъв човек, какъвто си ме създал да бъда. В името на Христос. Амин."